

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/I/2023/36124042120674820

MIESTO PODIELOVÝCH DANÍ V ROZPOČTOCH
SAMOSPRÁV

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**MIESTO PODIELOVÝCH DANÍ V ROZPOČTOCH
SAMOSPRÁV**

Diplomová práca

Študijný program: Financie a dane

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD.

Bratislava 2023

Michaela Osuská

Čestné vyhlásenie

Čestne prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala absolútne samostatne a všetku použitú literatúru a ďalšie podkladové materiály, ktoré som použila, uvádzam v zozname použitej literatúry.

Dátum:

.....
Michaela Osuská

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcej diplomovej práce, pani doc. Ing. Erike Neubauerovej, PhD., za jej pomoc a cenné rady pri písaní tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

OSUSKÁ, Michaela: *Miesto podielových daní v rozpočtoch samospráv*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2023, 71 s.

Hlavným cieľom diplomovej práce je komparácia významu podielových daní v rozpočtoch samospráv na Slovensku a v Dánsku. Vďaka takto stanovenému hlavnému cieľu zistíme, akú dôležitosť ktorá krajina prikladá podielovým daniam, ktoré plynú do rozpočtu územnej samosprávy. Na základe štatistických údajov z Ministerstva financií Slovenskej republiky a Štatistického úradu Dánska analyzujeme percento, akým sa podielové dane podieľajú na celkovom rozpočte a prostredníctvom komparácie navrhujeme možné zlepšenia pre Slovenskú republiku. Diplomová práca je rozdelená na štyri kapitoly. Spolu obsahuje 4 obrázky, 10 tabuliek a 13 grafov. V prvej kapitole sme sa zamerali na charakteristiku informácií nevyhnutných na pochopenie problematiky. Teoretická časť je venovaná verejnej správe, jej vývoju a členeniu na subsystemy, fiškálnej decentralizácii, opisu daňovej sústavy so zameraním sa na podielové dane a nakoniec rozpočtu územnej samosprávy a rozpočtovému procesu. V druhej časti práce sme si stanovili hlavný cieľ a tiež čiastkové ciele a v tretej časti sme sa venovali metodike a metódam skúmania, ktoré sme použili na dosiahnutie spomínaných cieľov. Štvrtá kapitola je zameraná na výsledky práce. Je rozdelená na tri časti. Prvá a druhá časť tejto kapitoly sú venované zisťovaniu významnosti podielovej dane v jednotlivých krajinách prostredníctvom grafických zobrazení. Poslednou časťou je komparácia výsledkov a návrhy zlepšení vo finančnom systéme samospráv na Slovensku.

Kľúčové slová: podielové dane, rozpočet, samospráva, financovanie obce a VÚC, daňový systém, verejná správa

ABSTRACT

OSUSKÁ, Michaela: *The place of share taxes in local government budgets*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Head of final thesis: doc. Ing. Erika Neubauerová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2023, 71 p.

The main aim of the diploma thesis is a comparison of the importance of share taxes in the budgets of local governments in Slovakia and Denmark. Thanks to the main aim set in this way, we will find out how much importance each country attaches to the share taxes that flow into the budget of the local government. Based on statistical data from the Ministry of Finance of the Slovak Republic and the Statistics Denmark, we analyze the percentage of share taxes in the overall budget and, through comparison, propose possible improvements for the Slovak Republic. The diploma thesis is divided into four chapters. In total, it contains 4 images, 10 tables and 13 graphs. In the first chapter, we focused on the characteristics of the information necessary to understand the issue. The theoretical part is fixate to public administration, its development and segmentation into subsystems, fiscal decentralization, description of the tax system with a focus on share taxes, and finally the budget of the local government and the budgetary process. In the second part of the work, we set the main aim and also partial aims, and in the third part, we minded out ourselves to the methodology and research methods that we used to achieve the mentioned aims. The fourth chapter is focused on the results of the work. It is divided into three parts. The first and second parts of this chapter are minded out to determining the significance of the share tax in individual countries through graphic displays. The last part is a comparison of the results and suggestions for improvements in the financial system of local governments in Slovakia.

Keywords: share taxes, budget, self-government, financing of the municipality and region, tax system, public administration

Obsah

Úvod	7
1. Súčasný stav podielových daní a ich význam v rozpočte samosprávy	9
1.1 Verejná správa	9
1.1.1 Štátna správa	13
1.1.2 Samospráva	15
1.1.3 Verejnoprávne korporácie	20
1.2 Fiškálna decentralizácia	20
1.3 Daňové príjmy plynúce do rozpočtu samosprávy	24
1.4 Rozpočet samosprávy	28
2. Ciele práce	33
3. Metodika a metódy skúmania	35
4. Výsledky práce	36
4.1 Podielová daň v Slovenskej republike	36
4.2 Podielová daň v Dánsku	48
4.3 Komparácia a návrh zlepšení	57
Záver	64
Zoznam použitej literatúry	66

Úvod

Samospráva, spolu so štátnou správou a verejnoprávnymi korporáciami, je súčasťou verejnej správy. Ako už z názvu vyplýva, ide o právo orgánov spravovať určitú časť vecí verejných samostatne. Jednou z úloh samospráv je zostavenie viacročného rozpočtu, prostredníctvom ktorého budú v nasledujúcich rokoch realizovať základné povinnosti. Každý rozpočet musí obsahovať príjmovú a výdavkovú stránku. Akú dôležitú funkciu zastávajú v príjmovej stránke rozpočtov podielové dane na Slovensku a v Dánsku, to sme zanalyzovali prostredníctvom našej práce.

Teoretickú časť našej práce tvorí rešerš zameraná na pojmovo – teoretické vymedzenie aspektov, ktoré sú potrebné na oboznámenie sa s problematikou významu podielovej dane v rozpočte samosprávy. Prvá kapitola je rozdelená do štyroch častí, ktorých podstatou je zhromaždenie čo najväčšieho množstva teoretických informácií v skúmanej oblasti. V prvej časti sme sa zamerali na charakteristiku, vývoj, členenie a fungovanie verejnej správy na Slovensku. Jej súčasťou bolo aj bližšie špecifikovanie fungovania štátnej správy a samosprávy. V druhej časti sme si priblížili proces fiškálnej decentralizácie, zamerali sme sa na jej formy a na to, aký bol jej priebeh a význam pre samosprávy na Slovensku. Následne sme sa v tretej časti zaoberali daňovou sústavou Slovenska, so zameraním sa na jedinú podielovú daň, a to daňou z príjmu FO, z ktorej výnos plynie zákonom stanoveným pomerom do rozpočtov miest/obcí a VÚC. V poslednej časti prvej kapitoly sme zhromažďovali informácie o rozpočtoch samospráv. Oboznámili sme sa so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Prostredníctvom tabuliek sme uviedli, aké príjmy a výdavky sú súčasťou rozpočtov samospráv a nakoniec sme sa oboznámili s tvorbou rozpočtu, ktorý si jednotlivé samosprávy tvoria.

V druhej kapitole sme si stanovili hlavný cieľ našej práce, ktorým je komparácia významu podielovej dane v rozpočtoch samospráv na Slovensku a v Dánsku. Na dosiahnutie nami stanoveného cieľa bolo potrebné si ho rozdeliť na niekoľko čiastkových cieľov.

Tretia kapitola je venovaná metódam skúmania, ktoré sme použili pri písaní našej práce. Prostredníctvom tejto kapitoly sme zaznamenali kroky a postupy, akými sme získavali informácie na postupné plnenie nami stanoveného hlavného cieľa.

Štvrtá kapitola je zameraná na dosiahnutie konkrétnych výsledkov našej práce. Venujeme sa tu predovšetkým analýze zistených dostupných informácií o podielových daniach v nami

vybranej krajine a následne jej komparácií so Slovenskom. Praktická časť je rozdelená na tri časti. V prvej časti sme sa venovali priblíženiu si podielovej dane v slovenskej legislatíve, jej vývoju a percentuálnemu deleniu medzi obce a VÚC. Následne analýze získaných číselných údajov potrebných na určenie percenta, akým sa podielová daň podieľa na celkovom príjme obcí a VÚC. Krajinu, s ktorou sme sa rozhodli Slovensko porovnať je Dánsko. Dánsko je jednou zo škandinávskych krajín o ktorých je známe, že sú najlepšie pre život, pretože sa zameriavajú na blahobyt svojich obyvateľov. Rozlohou a počtom obyvateľov je porovnateľná so Slovenskou republikou a preto je to vhodná krajina na komparáciu. V druhej časti štvrtej kapitoly sme sa oboznámili s daňovou sústavou Dánska. Následne sme sa opäť zamerali na podielovú daň, jej vývoj a spôsob, akým plynie do rozpočtov municipalít. Na záver sme zanalyzovali dostupné číselné údaje, prostredníctvom ktorých sme dospeli k určeniu percenta, akým sa podielová daň podieľa na celkovom príjme municipalít. V poslednej časti práce sme sa venovali komparácií výsledkov, do ktorej sme postupne zahrnuli všetky informácie, ku ktorým sme dospeli počas písania našej práce. Zhodnotili sme, čo majú krajiny spoločné, čím sa naopak odlišujú a aký to má vplyv na ich fungovanie a spokojnosť obyvateľov. Po zhodnotení poskytujeme v práci možné návrhy a odporúčania, ktoré by podľa nás mohli byť pre Slovensko prínosom, ak by sa vydalo podobným smerom ako Dánsko.

1. Súčasný stav podielových daní a ich význam v rozpočte samosprávy

V prvej kapitole diplomovej práce si najprv charakterizujeme verejnú správu a jej rozdelenie na nižšie vládne celky. Ďalej si priblížime fiškálnu decentralizáciu. A v poslednej časti si charakterizujeme daňovú sústavu SR so zameraním sa na podielové dane a na rozpočty územnej samosprávy a ich tvorbu.

1.1 Verejná správa

Ako prvé by sme si mali zadefinovať, že pojmy verejná správa a správa vecí verejných, ako sa často interpretuje, nie sú totožné. Vymedzenie týchto pojmov sa odvíja od štátu a jedného z jeho základných troch znakov, ktorými sú suverenita štátu, obyvateľstvo štátu a štátna moc. Konkrétne od štátnej moci, ktorá sa horizontálne delí na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc. Zatiaľ čo správa vecí verejných je širší pojem, ktorý zahŕňa všetky zo spomínaných štátnych mocí, verejná správa je pojem užší a je viazaná na výkonnú moc štátu. Verejná správa zahŕňa činnosti, ktoré sú predmetom verejného záujmu a je uskutočňovaná orgánmi verejnej správy, ktoré zabezpečujú realizáciu zákonov v rozsahu a spôsobe stanovenom ústavou. Na plnenie úloh verejnej správy dohliada štát.

Tak ako ekonómia aj verejná správa Slovenska, ako ju poznáme teraz, sa rokmi vyvíjala a prechádzala niekoľkými reformami. Obdobie vývoja a reforiem verejnej správy od roku 1918 až do 1990 môžeme rozdeliť do piatich základných období.

V období rokov 1918 – 1923, po rozpade Rakúsko-Uhorska a vzniku Československa, sa pre plynulý prechod k novému štátnemu životu, ponechali na území bývalého Uhorska dočasne v platnosti všetky dovtedajšie zákony. Na Slovensku teda zostalo 16 uhorských žúp. Prišlo taktiež k zrušeniu všetkých mestských a obecných výborov.

Vývoj pokračoval v rokoch 1923 – 1928 župným systémom, keď v roku 1923 vstúpil do platnosti zákon č. 126/1920 Zb. z. o zriadení župných a okresných úradov v ekonomike. Pre Slovensko to znamenalo zníženie počtu žúp na 6 veľžúp a vznik 79-ich okresov. Hlavným predstaviteľom župného úradu bol župan a okresného úradu okresný náčelník, ktorý bol županovi podriadený.

V rokoch 1928 – 1939 bolo na území celého Československa zavedené krajinské zriadenie. Sídlo krajinského úradu bolo v Bratislave a okresné úrady, ktorých bolo na Slovensku 77, vykonávali nižšiu úroveň správy.

Počas obdobia rokov 1940 – 1945 došlo k obnoveniu župného systému. Opäť bolo na území Slovenska 6 žúp. Oproti predchádzajúcemu systému sa zasadnutia stali neverejnými, znížila sa otvorenosť, demokratickosť verejnej správy a možnosť participácie občanov.

Po skončení 2. svetovej vojny prišlo opäť k zrušeniu žúp. Boli vytvorené národné výbory na miestnej, okresnej a krajinskej úrovni. V roku 1949 bolo na základe zákona č. 280/1948 Zb. z. o krajskom zriadení zriadených 6 krajov a krajské národné výbory. Verejná správa tak bola realizovaná na troch stupňoch štátnej správy. V roku 1960 bol krajský systém upravený zákonom č. 36/1960 Zb. z. o územnom členení štátu a prišlo tak k vytvoreniu nových krajov a okresov. Pôvodných 6 krajov bolo zredukovaných na 3 veľké kraje, a to Západoslovenský, Stredoslovenský a Východoslovenský.

Reformy verejnej správy pokračovali aj po roku 1990. Cieľom prvej etapy bolo vybudovať občiansku spoločnosť s takým usporiadaním verejnej správy, ktoré bude efektívne a flexibilne uspokojovať potreby občanov, bude sa vďaka nemu dosahovať rast kvality života občanov a umožní im zúčastňovať sa na jej výkone. V Ústave Slovenskej republiky sa vytvoril legislatívny predpoklad na fungovanie duálneho modelu verejnej správy. V rokoch 1990 a 1991 boli prijaté zákony SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ktorými boli položené základy fungovania samosprávy na Slovensku. Štátna správa prešla tiež mnohými zmenami. V roku 1990 sa zrušili krajské úrady a vzniklo 38 okresných a 121 obvodných úradov. Výsledkom však bolo vytvorenie základu na fungovanie samosprávneho princípu spoločnosti, ktorý bol pre občanov komplikovaný a nemal vyjasnené kompetencie a spoluprácu s miestnou samosprávou.

Druhá etapa, ktorá trvala od roku 1996 do roku 2001 mala za cieľ zjednodušiť miestnu štátnu správu, posilniť samosprávu obcí, vytvoriť regionálnu samosprávu a zaviesť nové územno-správne členenie. Podarilo sa presadiť vládny návrh a ustanovilo sa 8 krajských úradov, zvýšil sa počet okresných úradov na 79 a vzniklo aj 43 stálych pracovísk okresných úradov. Komplikovaná miestna štátna správa sa čiastočne integrovala do okresných a krajských úradov. Regionálnu samosprávu nevytvorili. Podľa nového územno-správneho členenia Slovenskej republiky samosprávnymi územnými celkami Slovenskej republiky sú obce a vyššie územné celky (VÚC), okrem vojenského obvodu, zriadeného podľa osobitného

zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch a správnych celkoch Slovenskej republiky sú kraje a okresy. „Správnymi celkami sú aj obce a vojenské obvody, ak podľa osobitných zákonov vykonávajú štátnu správu, podľa čl. 64 ods. 2 a čl. 71 Ústavy SR a §5 ods. 1 zákona Slovenskej NR č. 369/1990 Zb.“¹

Najvýznamnejším prvkom tretej etapy, ktorá trvala od roku 2002, bolo vytvorenie regionálnej úrovne samosprávy na úrovni 8-ich krajov. Bola to etapa decentralizácie kompetencií z miestnej štátnej správy na územnú samosprávu. Išlo o najzložitejší proces vo vývoji verejnej správy, pri ktorom vznikli napríklad aj nové spoločné obecné úrady. V roku 2004 prišlo k novému usporiadaniu štátnej správy na krajskej a obvodnej úrovni. Od roku 2005 je účinný nový model financovania územných samospráv ako prejav fiškálnej decentralizácie.

Ďalšou reformou, ktorú si spomenieme, je reforma štátnej správy ESO (Efektívna, Spoľahlivá a Otvorená štátna správa), ktorá je doteraz najväčšou reformou. Cieľom bolo zefektívniť fungovanie, zabezpečiť kvalitu, transparentnosť a dostupnosť verejnej správy pre občana. Pomocou programu ESO sa dosiahlo znížene a optimalizácia nákladov na fungovanie verejnej správy. Zjednodušilo sa vybavovanie vecí na úradoch pre fyzické aj právnické osoby. Keďže reforma ESO je najväčšou reformou, bola preto veľmi zložitá a komplexná a z tohto dôvodu aj rozdelená na niekoľko etáp. V prvej etape prišlo k zrušeniu špecializovaných miestnych orgánov štátnej správy na krajskej úrovni. Cieľom druhej etapy bolo vytvorenie jednotnej a prehľadnej štruktúry miestnych orgánov štátnej správy, a tak k 1. októbru 2013 vzniklo 72 okresných úradov v sídlach podľa územnosprávneho členenia SR. V tejto etape sa však nerealizovalo všetko tak, ako bolo pôvodne naplánované. A preto medzi ďalšie opatrenia reformy, ktoré sa implementovali, patrilo napríklad sprevádzkovanie klientskych centier pre občanov. Konkrétne k roku 2017 bolo na území Slovenskej republiky rozmiestnených 52 klientskych centier. Ďalej môžeme spomenúť optimalizáciu výkonu štátnej správy, optimalizáciu procesov a štruktúr ústredných orgánov štátnej správy, zvýšenie miery elektronizácie, zvýšenie miery zdieľania a poskytovania informácií v rámci informačných systémov štátnej správy, zmeniť poplatkovú štruktúru. V roku 2018 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR) skonštatoval, že program ESO sa v oblasti služieb poskytovaných občanom javí ako kľúčový krok štátnej správy k skvalitňovaniu podmienok občanov v oblasti vybavovania vecí verejných. Program ESO mal aj napriek

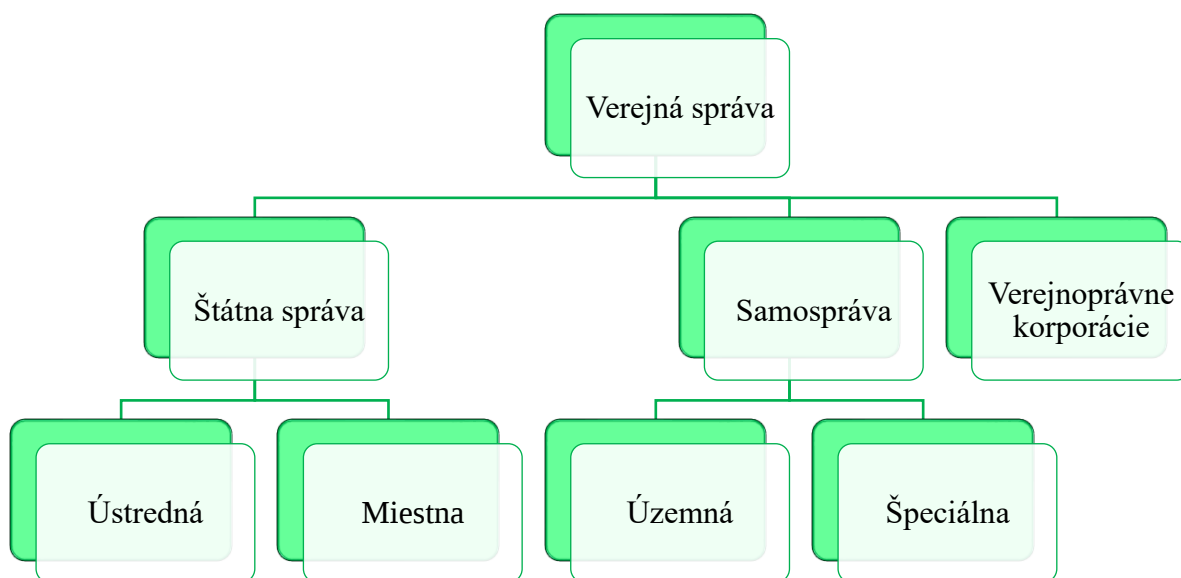
¹ Zákon NRSR č. 221/1996 o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky

tomu trvať a zlepšovať podmienky pre občanov do roku 2020. Žiaľ, záverečné stanovisko k tomuto programu doteraz nebolo zverejnené.

V októbri roku 2021 sa na MV SR uskutočnilo úvodné zasadnutie pre ďalšiu reformu verejnej správy. Na tomto zasadnutí sa schválil základný obsahový rámec pre prípravu podkladov pre samotnú reformu, ktorý pozostáva z usporiadania miestnej štátnej správy, problematiky preneseného výkonu štátnej správy a rámca usporiadania samosprávnych kompetencií regionálnej aj miestnej úrovne. MV SR v spolupráci s Centrom expertízy Rady Európy realizuje projekt „Zabezpečenie dobrej správy vecí verejných na Slovensku“ v rámci vízie komplexnej reformy samosprávy na Slovensku. Projekt zahŕňa všetky oblasti nastavenia samosprávy, od miestnej až po regionálnu úroveň, spôsobu financovania, nastavenia kompetencií, vzdelávania, až po konkrétne nastavenie hlavného mesta Bratislava a mesta Košice.

Verejnú správu v súčasnosti členíme na tri podsystémy – štátnu správu, samosprávu a verejnoprávne korporácie. Ak by sme verejnú správu brali v širšom zmysle a to ako správu vecí verejných, mala by v rozdelení svoje miesto aj záujmová samospráva. Záujmová samospráva však nie je výkonný subjekt a preto ju neuvádzame v našom usporiadaní.

Obrázok č.1: Organizačná štruktúra verejnej správy v SR

Zdroj: Vlastné spracovanie

Verejná správa, ako sme už spomínali, je viazaná na výkonnú moc štátu, má však so zákonodarnou a súdnou mocou spoločný zákon a to zákon č. 460/1992 Zb., Ústavu Slovenskej republiky. Slovenská republika je unitárnym štátom a od roku 1991 sa tu

uplatňuje duálny model usporiadania štátnej správy a samosprávy. Znamená to, že oba tieto podsystemy verejnej správy majú svoje orgány, územnú a funkčnú pôsobnosť a oddelené financovanie. Majú však medzi sebou aj vzájomné vzťahy, ktoré sú upravované samostatnými zákonmi.

1.1.1 Štátna správa

Štátna správa zabezpečuje plynulý, stály a operatívny výkon štátnej moci a realizuje plnenie vonkajších aj vnútorných funkcií štátu. Je to činnosť podzákonná, čo znamená, že je vykonávaná prostredníctvom zákona, ktorý jej určuje kompetencie, prostriedky a nástroje na plnenie cieľov v mene štátu. Je to tiež činnosť nariadenia, keďže vydáva právne akty voči fyzickým a právnickým osobám a tiež ďalším subjektom. Ďalej je štátna správa aj výkonná činnosť, nakoľko zabezpečuje hospodársky, sociálny, kultúrny a územný rozvoj krajiny. Subjektami štátnej správy sú na základe zákonného zmocnenia štátne orgány, ktoré sú zriadené na hierarchickom princípe. Štátnu správu delíme na ústrednú a miestnu a preto aj štátne orgány sú tvorené ústrednými štátnymi orgánmi a orgánmi miestnej štátnej správy.

Hlavnými orgánmi ústrednej štátnej správy sú vláda SR a ministerstvá. Činnosť vlády SR riadi predseda vlády (premiér). V čase neprítomnosti predsedu je jeho zástupcom podpredseda, ktorého určuje predseda. Na plnenie konkrétnych úloh a činností si vláda SR vymenúva a odvoláva svojich splnomocnencov – poradné orgány.

Ministerstvá uskutočňujú svoju činnosť v rámci určitého odvetvia alebo sféry štátnej správy. Na čele ministerstva je člen vlády (minister), ktorý riadi ministerstvo a zodpovedá za jeho činnosť, a ktorého vymenúva prezident SR na návrh vlády SR. V čase neprítomnosti ministra je jeho zástupcom, a preberá jeho práva a povinnosti, štátny tajomník, ktorého vymenúva vláda na návrh ministra. Podľa zákona má Slovenská republika aktuálne (2023) 14 ministerstiev.

Ministerstvá SR:

- „Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky,
- Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky,
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky,
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky,
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky,

- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky,
- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky,
- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky,
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky.“²

Ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy sú:

- „Úrad vlády Slovenskej republiky,
- Protimonopolný úrad Slovenskej republiky,
- Štatistický úrad Slovenskej republiky,
- Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky,
- Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky,
- Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky,
- Úrad pre verejné obstarávanie,
- Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky,
- Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky,
- Národný bezpečnostný úrad,
- Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky.“³

Miestnu štátnu správu tvoria nižšie úrovne ústrednej štátnej správy (okresné úrady). Najvýznamnejšia zmena nastala v roku 2004, kedy prišlo k novému usporiadaniu štátnej správy na krajskej a obvodnej úrovni. V tomto roku prišlo k prenosu kompetencií na územnú samosprávu a odvtedy sústava orgánov miestnej štátnej správy podliehala ministerstvu. Tento model sa uplatňoval až do roku 2013, kedy ďalšiu zmenu priniesla reforma ESO, výsledkom ktorej bol aj návrat k okresným úradom od 1. októbra 2013. Vzniklo tak 72 okresných úradov, ktoré pôsobia na území jednotlivých okresov.

² Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy

³ Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy

1.1.2 Samospráva

Samosprávu môžeme definovať ako právo a schopnosť orgánov nachádzajúcich sa v samospráve starať sa a riadiť určitú časť verejných vecí samostatne a v takom rozsahu ako to uvádza zákon. Vďaka spomínanej samostatnosti operatívnejšie a efektívnejšie zabezpečuje potreby a zastupuje záujmy svojich občanov. Funguje na základe mechanizmov, ktoré sa odvíjajú od existencie legislatívnych noriem a postavenia a pôsobnosti samosprávy. Samosprávu delíme na tri typy :

- Územná – v rámci územia, ktoré je stanovené (napr. obec),
- Záujmová – podľa zvoleného záujmu,
- Špeciálna.

Územnú samosprávu tvoria dve úrovne, a to miestna samospráva, ktorá sa zameriava na správu obcí a regionálna samospráva, ktorá spravuje kraje na Slovensku. Každá z týchto samospráv má vlastnú štruktúru, vlastné špecifikované kompetencie a tiež vlastné financovanie. Existuje tu aj určitý druh spolupráce. V prípade, ak sa samosprávy dohodnú, môže územná samospráva splnomocniť regionálnu samosprávu na výkon konkrétnej kompetencie.

„Územná samospráva v podmienkach Slovenskej republiky vznikla :

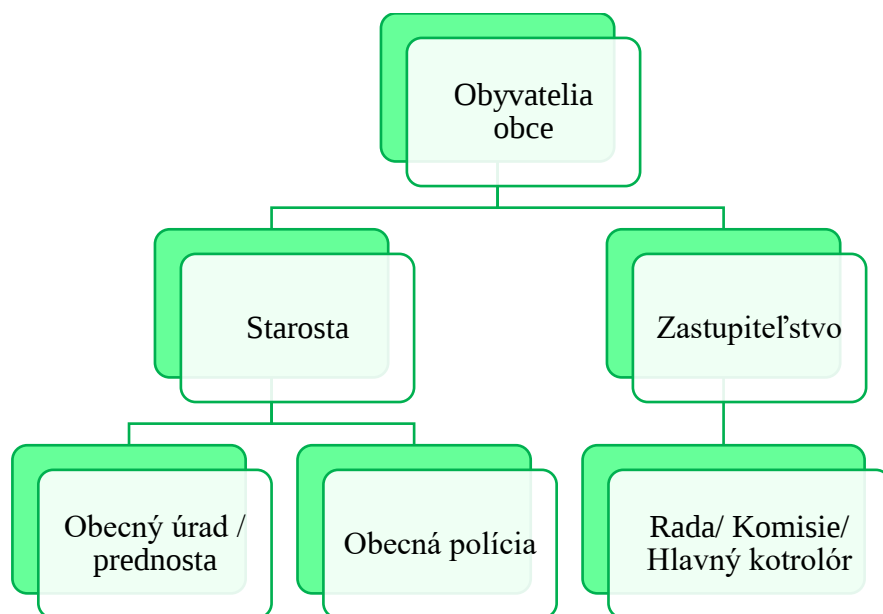
- prirodzene – ako obce, mestá s určitým počtom obyvateľov, ktorí sa usadili na tom istom území / obce a mestá ako základný stupeň miestnej samosprávy
- umelo – na podnet centrálnej vládnej úrovne / vyšší stupeň územnej samosprávy na regionálnej úrovni – samosprávny kraj ako spoločenstvo obyvateľov viacerých miest a obcí v určitej oblasti, ktoré uspokojuje svoje záujmy.“⁴

„Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt.“⁵ Obec je tiež právnickou osobou, ktorá autonómne hospodári so svojím majetkom a so svojimi príjmami. Úlohou každej obce je starostlivosť o obyvateľov a zároveň starostlivosť o majetok obce, jeho rozvoj a celková prosperita územia. V zákone SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení je definované územie obce, obyvatelia obce a tiež samospráva obce.

⁴ BELIČKOVÁ, Kornélia, NEUBAUEROVÁ, Erika, BÓR, Matej. Rozpočtová teória, politika a prax. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 158 ISBN 978-80-7598-630-6

⁵ Zákon SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení

Obrázok č.2: Štruktúra obce

Zdroj: BELIČKOVÁ, Kornélia, NEUBAUEROVÁ, Erika, BÓR, Matej. Rozpočtová teória, politika a prax, vlastné spracovanie

Obec je tvorená orgánmi (obecné zastupiteľstvo, starosta obce), ktorých členovia sú volení na základe zákona o voľbách do orgánov samospráv. Volia ich občania obce, ktorí majú trvalý pobyt v danej obci. Občania sa zároveň môžu uchádzať o niektorý z postov v samospráve a podieľať sa na rozhodovaní o dôležitých otázkach.

Obecné zastupiteľstvo je tvorené poslancami, zvolenými v priamych voľbách obyvateľmi obce na štyri roky. V obecnom zastupiteľstve je určený konkrétny počet poslancov, ktorý závisí od počtu obyvateľov v obci.

Tabuľka č.1: Počet poslancov obce podľa počtu obyvateľov

Počet obyvateľov	Počet poslancov
Do 40	3
Od 41 do 500	3-5
Od 501 do 1 000	5-7
Od 1 001 do 3 000	7-9
Od 3 001 do 5 000	9-11
Od 5 001 do 10 000	11-13
Od 10 001 do 20 000	13-19
Od 20 001 do 50 000	15-25
Od 50 001 do 100 000	19-31
Nad 100 001	23-41

Zdroj: Zákon SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení, vlastné spracovanie

Úlohou obecného zastupiteľstva obce je určovať zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce, schvaľovať rozpočet obce a jeho zmeny, schvaľovať územný plán obce, rozhodovať o zavedení a zrušení miestnej dane, ukladať miestny poplatok a ďalšie.

Obecné zastupiteľstvo zriaďuje obecnú radu, komisie a hlavného kontrolóra. Obecná rada je takzvaným poradcom starostu obce, ktorá môže byť kedykoľvek odvolaná. Komisie sú zriaďované ako stále alebo dočasné poradné a kontrolné orgány na konkrétne funkcie, na ktoré boli vytvorené. Hlavný kontrolór je zamestnancom obce a počas vykonávania funkcie nesmie bez súhlasu obecného zastupiteľstva podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť. Náplňou jeho funkcie je kontrola zákonnosti, účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti pri hospodárení a nakladaní s majetkom a majetkovými právami obce, ďalej kontrola príjmov, výdavkov obce, kontrola nariadení a dodržiavania predpisov.

Starosta je najvyšším výkonným orgánom obce, ktorého volia obyvatelia obce v priamych voľbách. Vykonáva obecnú správu a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom. „Starosta môže pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že odporuje zákonu alebo je pre obec zjavne nevýhodné.“⁶

Výkonným orgánom zastupiteľstva obce a starostu je obecný úrad, ktorý zabezpečuje všetky administratívne a organizačné veci. Na chod úradu dohliada prednosta, ktorého vymenúva starosta obce.

Obecná polícia je zriaďovaná obecným zastupiteľstvom a zodpovedá sa starostovi obce. Jej činnosť upravuje zákon SNR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov.

„Národná rada Slovenskej Republiky môže vždy k 1. januáru na návrh vlády vyhlásiť za mesto obec, ktorá:

- je hospodárskym, administratívnym a kultúrnym centrom alebo centrom cestovného ruchu, alebo kúpeľným miestom,
- zabezpečuje služby aj pre obyvateľov okolitých obcí,
- má zabezpečené dopravné spojenie s okolitými obcami,
- má aspoň v časti územia mestský charakter zástavby,
- má najmenej 5000 obyvateľov.“⁷

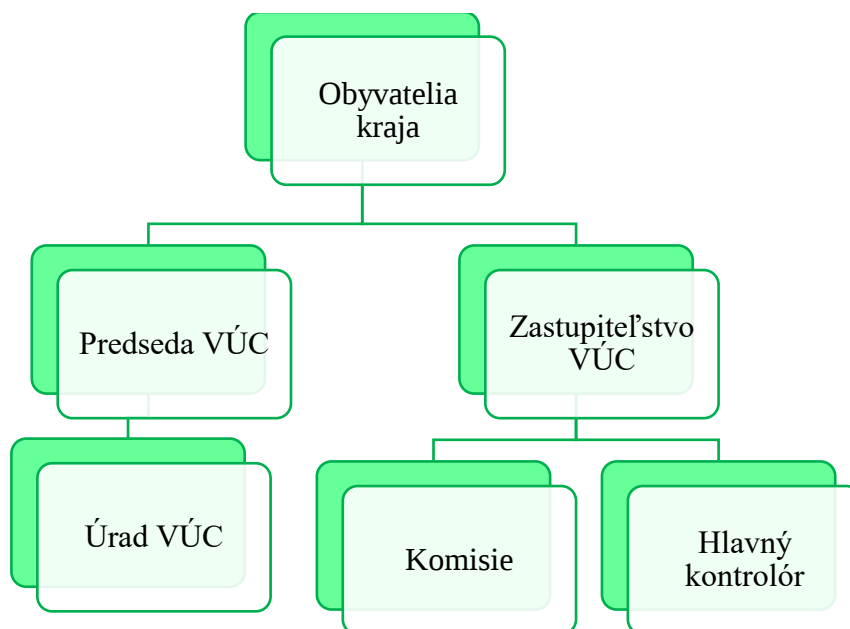
⁶ Zákon SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení

⁷ Zákon SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení

Obec je možné vyhlásiť za mesto aj v takom prípade, ak nespĺňa podmienku počtu obyvateľov. Proces, ktorý súvisí s vyhlásením obce za mesto, začína pri podaní žiadosti od obce. Návrh podáva vláda Národnej rade SR, ktorej uznesenie o vyhlásení obce za mesto sa uverejňuje v zbierke zákonov SR. A napokon, na základe uznesenia, vláda vydá osvedčenie o vyhlásení obce za mesto. V mestách sú funkcie obecného úradu a obecnej rady nahradené mestským úradom a mestskou radou a výkonným orgánom mesta je primátor.

Vyšší územný celok je v zákone č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) definovaný ako samosprávny kraj, ktorý je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Tiež ako obec aj VÚC je právnickou osobou, ktorá autonómne hospodári so svojím majetkom a so svojimi príjmami. V zmysle zákona je na území SR zriadených 8 samosprávnych krajov. VÚC zabezpečuje plynulý chod a ochranu územia a občanov a svojim výkonom dbá na prosperitu a bezpečnosť kraja. Obyvateľ VÚC má právo sa podieľať na určitých úkonoch, akými sú voliť zastupiteľstvo a predsedu a byť volený do zastupiteľstva a za predsedu, hlasovať v referende samosprávneho kraja a taktiež má právo sa zúčastňovať na zasadnutiach zastupiteľstva.

Obrázok č.3: Štruktúra VÚC

Zdroj: BELIČKOVÁ, Kornélia, NEUBAUEROVÁ, Erika, BÓR, Matej. Rozpočtová teória, politika a prax, vlastné spracovanie

VÚC je tvorený orgánmi, ktorými sú zastupiteľstvo vyššieho územného celku a predseda vyššieho územného celku. Zastupiteľstvo je tvorené poslancami samosprávneho kraja, ktorí

sú volení v priamych voľbách. Zastupiteľstvo je určené na to, aby rozhodovalo v otázkach v mene občanov svojho územia a zároveň tiež, aby v tejto veci konalo v prospech občanov. Zastupiteľstvo sa schádza minimálne raz za dva mesiace. Zasadnutie zastupiteľstva zvoláva a vedie predseda. Ak zastupiteľstvo neurčí inak, rokovania sú verejné. Hlavný kontrolór je volený zastupiteľstvom na šesť rokov. Jeho úlohou je vykonávať kontrolnú činnosť, ktorá musí byť nezávislá a nestranná, predkladať návrh plánu kontrolnej činnosti a vypracúvať odborné stanoviská k návrhu rozpočtu a záverečného účtu samosprávneho kraja pred jeho schválením. Komisie sú zriaďované v podobe mandátovej komisie, finančnej komisie a ďalších komisií. Tieto komisie sú tvorené poslancami a predsedom komisie môže byť iba poslanec. Schádzajú sa poväčšine raz sa mesiac a ich úlohy a spôsob rokovania určuje zastupiteľstvo.

Predseda samosprávneho kraja je najvyšší orgán, ktorý zastupuje VÚC v kompetencii, ktorá mu bola daná. Volia ho obyvatelia VÚC v priamych voľbách. Rozhoduje vo veciach, ktoré sú v úlohe zastupiteľstva a ak usúdi, že uznesenie zastupiteľstva nie je v súlade so zákonom alebo že pre samosprávny kraj nie je výhodné, môže pozastaviť jeho výkon. Úrad VÚC má na starosti administratívne a organizačné záležitosti orgánov VÚC. Tieto úlohy riadi riaditeľ daného úradu, ktorý sa zodpovedá predsedovi VÚC. Riaditeľ má na zasadnutí zastupiteľstva iba poradný hlas.

Špeciálna samospráva sa na Slovensku uplatňuje v školskom systéme. Pôsobnosť, organizácia a úlohy školskej samosprávy na úrovni základného a stredného školstva a v oblasti tvorby, zriaďovanie a vyradovanie siete škôl sú obsiahnuté v zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Kompetencie samosprávnych orgánov na úrovni vysokých škôl sú upravené v zákone č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Zákon stanovuje postavenie vysokých škôl na Slovensku, ich akademické slobody a práva. Podľa zákona sú vysoké školy právnické osoby, ktoré sa delia na:

- „verejné vysoké školy na území SR,
- štátne vysoké školy na území SR,
- súkromné vysoké školy,
- zahraničné vysoké školy so sídlom na území členského štátu EÚ.“⁸

⁸ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách

Spoločnými orgánmi vysokých škôl, činnosť ktorých finančne zabezpečuje Ministerstvo školstva, sú:

- „Rada vysokých škôl,
- Študentská rada vysokých škôl,
- Slovenská rektorská konferencia.“⁹

1.1.3 Verejnoprávne korporácie

Posledným subsystémom verejnej správy sú verejnoprávne korporácie. Tieto organizácie sa vyznačujú osobitným okruhom činností. Spravidla sú zriaďované zákonom alebo ústavou, v osobitných prípadoch aj na základe vládneho nariadenia. Verejnoprávne korporácie podliehajú štátnemu dozoru vo svojej činnosti a vo svojom hospodárení a ich zriaďovateľmi sú najvyššie ústavné a štátne orgány. Financované sú najmä z verejných zdrojov a pôsobia ako rozpočtové, príspevkové a neziskové organizácie. Na vznik verejnoprávnej korporácie musia byť splnené určité kritériá, a to: vôľa zákonodarcu, vznik zo zákona alebo z iniciatívy verejnej správy a okrem sledovania verejnoprospešných cieľov musí poskytovať verejné služby.

Z organizačno-vecného hľadiska členíme verejnoprávne korporácie nasledovne:

- „finančno-ekonomické (Národná banka Slovenska, Sociálna poisťovňa, Všeobecná zdravotná poisťovňa),
- kontrolné (Najvyšší kontrolný úrad, Ústav pre kontrolu veterinárnych liečiv),
- kultúrne (Matica slovenská, Slovenské národné divadlo, Slovenská televízia),
- vzdelávacie a vedeckovýskumné (verejné vysoké školy, Slovenská akadémia vied),
- verejné účelové fondy (Študentský pôžičkový fond, Slovenský pozemkový fond),
- iné (Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Slovenská správa ciest).“¹⁰

1.2 Fiškálna decentralizácia

Pod pojmom decentralizácia rozumieme spôsob usporiadania verejnej správy, pri ktorom je významná časť právomocí presunutá z vyššej centrálnej úrovne na nižšiu úroveň. Decentralizáciou verejnej správy na územnú samosprávu dochádza k zabezpečovaniu úloh

⁹ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách

¹⁰ ŽÁRSKA, Elena a kol. *Verejná správa*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2016. s. 179 ISBN 978-80-225-4228-9

vo verejnom záujme. Takéto podstupovanie právomocí nižším vládnym úrovňami bolo základnou súčasťou prechodu zo socialistického systému na trhové hospodárstvo a je tiež nevyhnutnou súčasťou demokratického systému. Rozlišujeme dve formy usporiadania štátu, a to federatívne a unitárne štáty. Medzi federatívne štáty patrí Rakúsko, Nemecko, Belgicko, kantóny vo Švajčiarsku, či provincie v Kanade.

Unitárne štáty sú odlišné od federatívnych tým, že na celom území vládne jedna štátna moc a unitárny štát nie je tvorený niekoľkými autonómnymi krajinami. Podľa miery decentralizácie môžeme unitárne štáty rozdeliť na 3 skupiny.

1. Unitárne štáty s vysokou mierou decentralizácie – Škandinávské krajiny

Do tejto skupiny patria Švédsko, Dánsko a Fínsko. Vo Švédsku a Dánsku je samospráva rozdelená do dvoch stupňov, a to municipalít a krajov. Vo Fínsku majú taktiež municipality, no namiesto krajov majú inter-municipálne štruktúry (regionálne rady).

2. Unitárne štáty so strednou mierou decentralizácie

Patria sem štáty ako Francúzsko, Grécko, Luxembursko, Holandsko a Portugalsko. Francúzsko má najviac členenú samosprávu, a to na municipality (obce), departmenty a regióny. V prípade Grécka je samospráva rozdelená na departmenty a municipálna úroveň sa delí na obce a mestá. V Luxembursku je samospráva reprezentovaná len municipalitami (obcami). Miestna vláda v Holandsku je reprezentovaná municipalitami a provinciami, no a v Portugalsku municipalitami, ktoré sa ďalej členia na farnosti.

3. Unitárne štáty so systémom centralizovanej kontroly

Do tejto skupiny patria Írsko a Veľká Británia.

„Formy decentralizácie verejnej správy:

- politická,
- administratívna,
- fiškálna,
- trhová.“¹¹

Politická decentralizácia je zameraná primárne na to, aby občania alebo nimi volení zástupcovia dostali väčší podiel moci pri rozhodovaní o veciach verejných. Keďže občania

¹¹ ŽÁRSKA, Elena a kol. *Verejná správa*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2016. s. 74 ISBN 978-80-225-4228-9

si svojich zástupcov volia, podporuje sa tak aj demokratizácia. Politickú decentralizáciu tvorí päť konceptov. Štrukturálna decentralizácia, decentralizácia v rozhodovaní, decentralizácia zdrojov, volebná decentralizácia a inštitucionálna decentralizácia.

Administratívna decentralizácia predstavuje rozdelenie právomocí, zodpovednosti a finančných zdrojov stanovených na zabezpečovanie verejných služieb z centrálnej vlády na územné jednotky samosprávy. Administratívnu decentralizáciu ďalej členíme na dekoncentráciu, delegovanie a devolúciu. Dekoncentrácia je najslabšou formou decentralizácie a najčastejšie ju môžeme evidovať v unitárnych štátoch. Princípom dekoncentrácie je riadenie rozhodovacieho procesu ohľadne prerozdelenia finančných zdrojov smerom dolu v rámci hierarchického systému verejnej správy, no dekoncentrované jednotky stále spadajú celé pod centrálnu moc. Pri delegovaní dochádza k posunu zodpovednosti za rozhodovanie a správy verejných financií z centrálnej vlády na semi-autonómne organizácie. Delegovanie (poverenie) je silnejšou formou decentralizácie, keďže semi-autonómne organizácie sú kontrolované centrálnou vládou len čiastočne. Ako posledná je devolúcia, pri ktorej vlády prenechávajú funkcie a právomoci autonómnym jednotkám miestnej samosprávy. Keďže autonómne jednotky miestnej samosprávy konajú vo vlastnom mene, je to typ administratívnej decentralizácie, ktorý je najsilnejšou formou decentralizácie.

Trhová decentralizácia na rozdiel od predchádzajúcich dvoch je zameraná na presun zodpovednosti za realizovanie určitých činností z verejného sektora na súkromný sektor. Je najkomplexnejšou formou decentralizácie, pri ktorej je zabezpečené vykonávanie aktivít, ktoré boli v kompetencii štátu, nevládnymi organizáciami. Je to určitá forma privatizácie.

Najznámejšou a najvýznamnejšou formou decentralizácie verejnej správy je fiškálna decentralizácia. Jej úlohou je presun fiškálnych funkcií z centrálnej vlády na vlády nižších územných celkov a zvyšovanie finančnej samostatnosti územnej samosprávy. Ide najmä o decentralizáciu finančno-rozpočtových právomocí akými sú napríklad daňové určenie a právomoc pri zdanení. Vo verejnej rozpočtovej sústave poznáme tri modely vzťahov, ktoré majú rôznu mieru fiškálnej decentralizácie, a to plne centralizovaný model, kombinovaný model a plne decentralizovaný model. Kombinovaný model je kombináciou plne centralizovaného a plne decentralizovaného modelu. Plne decentralizovaný model má najvyššiu mieru samostatnosti, čiže najvyššiu mieru nezávislosti od rozpočtov vyšších stupňov verejnej správy. Od týchto modelov sa odvíja aj rozsah prerozdeľovacích procesov. Fiškálna decentralizácia má za optimálnych podmienok veľmi významný prínos k rozvoju

krajiny. Za nie optimálnych podmienok má niekoľko nedostatkov, ako neefektívnu alokácia zdrojov, väčšiu náchylnosť ku korupčnému správaniu na nižšej úrovni vlády, či nekvalitný manažment zostavovania daňovej a rozpočtovej politiky na nižšej úrovni vlády.

Podľa R. Ebela sa fiškálna decentralizácia skladá zo štyroch pilierov, ktoré sú zobrazené v tabuľke nižšie. Tie tvoria základ pre všeobecný rámec fiškálnej decentralizácie a ich cieľom je zvýšenie efektívnosti, transparentnosti a zodpovednosti pri poskytovaní verejných statkov a služieb.

Tabuľka č.2: Základné piliere fiškálnej decentralizácie

I. pilier Príjmy	II. pilier Výdavky	III. pilier Transfery medzi jednotlivými urovniami vlády	IV. pilier Miestne zdaňovanie
Stanovenie príjmov:	Kritériá procesu stanovenia výdavkov:	Hlavné dimenzie:	Hlavné dôvody miestneho zdaňovania:
daňová základňa,	ekonomická efektívnosť,	vertikálna dimenzia (distribúcia príjmov medzi centrálnymi a miestnymi vládami),	medzigeneračná hodnota majetku,
daňová sadzba,	fiškálna spravodlivosť,		hospodársky rozvoj,
charakteristika daní a ich redistribúcia,	politická zodpovednosť,	horizontálna dimenzia (alokácia finančných zdrojov medzi príjemcov miestnych vlád).	synchronizácia výdavkových a výnosových tokov.
výber daní a ich ekonomická únosnosť.	administratívna účinnosť.		

Zdroj: ŽÁRSKA, Elena a kol. Verejná správa. + vlastné spracovanie

Ministerstvo financií vo svojej prezentácii uvádza nasledujúce body ako základné ciele a úlohy fiškálnej decentralizácie:

- „samostatnosť pre orgány územnej samosprávy pri rozhodovaní o použití vlastných príjmov,
- zodpovednosť pri použití verejných zdrojov,
- spravodlivosť pri rozhodovaní o smerovaní verejných prostriedkov,
- transparentnosť pri rozdeľovaní finančných prostriedkov prostredníctvom objektívnych štatistických ukazovateľov.“¹²

Ako sme už spomínali pri vývoji verejnej správy v rokoch 2002 – 2004 prebehol významný proces fiškálnej decentralizácie, teda presun kompetencií štátu na obce a VÚC. Aj tento proces prebiehal v niekoľkých etapách a v súlade so zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a VÚC. V spoločných

¹² MINISTERSTVO FINANCIÍ. Fiškálna decentralizácia. [online]. In: Ministerstvo financií, 2023. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/fiskalna-decentralizacia/4747/78/Fiskalna_decentralizacia_ako_sucast_reformy_verejnej_spravy.pdf

ustanoveniach zákona je určené, že: „Obec a samosprávny kraj zabezpečujú plnenie svojich úloh z vlastných rozpočtov. Na prenesený výkon štátnej správy sa im poskytujú prostriedky štátneho rozpočtu podľa osobitného zákona.“¹³ „Prenesený výkon štátnej správy“ konkrétnejšie znamená prenesenie úloh štátnej správy na úroveň obcí. Proces fiškálnej decentralizácie sa uskutočnil najmä prostredníctvom štyroch zákonov, ktoré vypracovalo Ministerstvo financií, a ktoré nadobudli účinnosť od 1.1.2005. Išlo o zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento proces fiškálnej decentralizácie priniesol obrovskú zmenu vo financovaní samospráv. Pred uvedením do platnosti vyššie uvedených zákonov závisela časť príjmov samospráv od podielu daní, ktorý im bol pridelený prostredníctvom štátneho rozpočtu. Po tom, ako zákony vstúpili do platnosti, financovanie samospráv je pevne zadané, a to prostredníctvom dane z príjmu fyzických osôb a prostredníctvom miestnych daní, o ktorých výške majú právo si samosprávy rozhodovať samy. Príjem do rozpočtov samospráv je zabezpečený najstabilnejšou daňou, čo má za následok posilnenie finančnej autonómie samospráv.

1.3 Daňové príjmy plynúce do rozpočtu samosprávy

V odbornej literatúre je daň definovaná mnohými spôsobmi. Najvýstižnejšou je tá, ktorá je uvedená aj v knihe *Daňovníctvo* od p. Schultzovej, ktorá znie: „Vo všeobecnosti môžeme daň charakterizovať ako povinnú, zákonom určenú, neekvivalentnú, zvyčajne sa opakujúcu platbu, ktorú daňové subjekty odvádzajú štátu v určitej výške a v stanovenom termíne.“¹⁴ Dane sú nástroj prerozdelenia národného dôchodku pomocou verejných rozpočtov, či už štátneho rozpočtu, rozpočtov VÚC alebo rozpočtov miest a obcí. Sú tiež najdôležitejším príjmom do štátneho rozpočtu. Daňové zákony sú prijímané Národnou radou Slovenskej republiky. Právna úprava daní môže byť realizovaná niekoľkými spôsobmi, ako napríklad vyhláškami Ministerstva financií SR, nariadeniami vlády SR, opatreniami Finančného riaditeľstva SR a tiež aj všeobecne záväznými nariadeniami VÚC a obcí.

¹³ Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

¹⁴ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 35 ISBN 978-80-7598-107-3

Daňová sústava je súhrn daní vyberaných na území konkrétneho štátu v určitom období. Hlavnou povinnosťou daňovej sústavy štátu je zabezpečiť takú výšku príjmov, aby stačili na pokrytie všetkých výdavkov štátu. Na Slovensku členíme daňovú sústavu na dve veľké skupiny daní, a to priame dane a nepriame dane.

„Priame dane sa vyrubujú priamo bezprostredne z príjmu alebo majetku daňovníka. Ich platenie sa nepresúva na iný subjekt, daňovník ich platí priamo, pričom výška daňovej povinnosti odráža jeho príjmovú alebo majetkovú situáciu.“¹⁵ V prípade priamych daní platiteľ dane a daňovník je tá istá osoba.

„Nepriame dane odvádzajú subjekty pri predaji tovaru alebo poskytnutí služieb. Ich dosah sa však v konečnom dôsledku presúva na konečného spotrebiteľa, ktorý daň zaplatí v cene kúpeného výrobku alebo služby.“¹⁶ V prípade nepriamych daní platiteľ dane a daňovník nie je tá istá osoba. Daňovníka nie je možné dopredu určiť, nakoľko nevieme kto si tovar zakúpi a daň v cene tovaru zaplatí, zatiaľ čo platiteľ dane poznáme a teda ho vieme určiť.

Okrem základného rozdelenia daňovej sústavy Slovenskej republiky na priame a nepriame dane, členíme dane na ďalšie podskupiny, uvedené v tabuľke č. 3 (viď. nižšie).

¹⁵ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I.* 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 36 ISBN 978-80-7598-107-3.

¹⁶ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I.* 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 36 ISBN 978-80-7598-107-3.

Tabuľka č.3: Daňová sústava SR

Priame dane	Nepriame dane
1. Dôchodkové dane (daň z príjmov) - daň z príjmov FO - daň z príjmov PO	1. Univerzálna daň zo spotreby daň z pridanej hodnoty
2. Majetkové dane (daň z nehnuteľností) - daň z pozemkov - daň zo stavieb - daň z bytov a nebytových priestorov	2. Selektívne dane - spotrebná daň z alkoholických nápojov - z vína - z piva - z liehu - spotrebná daň z tabakových výrobkov - spotrebná daň z minerálneho oleja - spotrebná daň z elektriny, uhlia a zemného plynu
3. Ostatné priame dane - daň za psa - daň za užívanie verejného priestranstva - daň za ubytovanie - daň za predajné automaty - daň za nevýherné hracie prístroje - daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta - daň za jadrové zariadenie ➤ daň z motorových vozidiel	

Zdroj: OSUSKÁ, Michaela, Bakalárska práca: Daňové a iné nástroje na obmedzenie spotreby tabakových výrobkov

Ako môžeme vyčítať z tabuľky, prvú veľkú skupinu, priame dane, delíme ďalej na dôchodkové dane (dane z príjmov), majetkové dane (dane z nehnuteľností) a ostatné priame dane. Dane z príjmov ďalej členíme na dane z príjmov fyzických osôb a právnických osôb. Nakoľko dane z príjmov nie sú harmonizované, má tak každý štát možnosť určiť si svoju výšku daňovej sadzby a tiež bonusy a úľavy na dani, ktoré berie do úvahy pri výpočte dane.

Majetkové dane a ostatné priame dane zaraďujeme do jednej skupiny, ktorú nazývame miestne dane. „Majetkové dane zdaňujú bohatstvo, ktoré predstavuje v danom období pevnú

veličinu.“¹⁷ Zdaňuje sa nimi najmä majetok v držbe alebo nadobudnutý darom, dedičstvom, či prevodom vlastníctva. V roku 2005 prostredníctvom fiškálnej decentralizácie prišlo k prechodu od poskytovania dotácií obciam a VÚC zo štátneho rozpočtu k financovaniu prostredníctvom daní z príjmov FO a miestnymi daňami. Keďže majetkové dane spravuje obec, v ktorej sa nehnuteľnosť nachádza, môžu si tak k 1. januáru záväzným nariadením určiť ich konkrétne podmienky. Pod majetkové dane spadá daň z pozemkov, bytov a nebytových priestorov a daň zo stavieb. Pod ostatné priame dane spadá niekoľko ďalších daní, ktoré boli pretransformované z miestnych poplatkov na miestne dane po fiškálnej decentralizácii. Príjem z ostatných priamych daní ide do rozpočtov miest a obcí okrem jednej. Prostredníctvom fiškálnej decentralizácie sa cestná daň pretransformovala na daň z motorových vozidiel. A od roku 2015, kedy bola vyňatá zo zákona o miestnych daniach a určená zákonom o motorových vozidlách, plyní príjem z tejto dane do štátneho rozpočtu.

Druhú veľkú skupinu, nepriame dane, členíme ďalej na univerzálnu daň zo spotreby (DPH) a spotrebné (selektívne) dane. DPH je univerzálnou daňou, pretože je súčasťou ceny tovarov a služieb a postihuje tak všetkých obyvateľov bez rozdielu. Selektívne dane predstavujú ďalšie zdanenie, pomocou ktorého štát zaťažuje spotrebu a predaj konkrétnych výrobkov. Sú to alkoholické nápoje, tabak a tabakové výrobky, minerálne oleje a elektrina, uhlie a zemný plyn.

Po fiškálnej decentralizácii vznikol ďalší aspekt členenia daní, a to na podielové a celostné. Celostné dane sú také dane, z ktorých celý príjem plyní do jedného konkrétneho rozpočtu, či už miest a obcí, rozpočtu VÚC, alebo štátneho rozpočtu. Podielová daň je daň, ktorej výnos sa rozdelí medzi niekoľkých príjemcov. Najčastejšie plyní do územnej samosprávy a tam sa podielom člení medzi obce a VÚC. Jediná podielová daň na Slovensku je daň z príjmu fyzických osôb, ktorej výnos sa člení medzi obce a VÚC. Výnos z dane z príjmov FO, s výnimkou dane vyberanej zrážkou, sa rozdeľuje v pomere 70% ako príjem obcí a 30% ako príjem VÚC. Do štátneho rozpočtu z dane z príjmu FO neplyní žiadne percento. „Spôsob rozdeľovania a poukazovania výnosu DPFO do rozpočtov obcí a rozpočtov VÚC, ako aj rozpočtové určenie a termíny, upravuje zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy.“¹⁸ Rozdelenie výnosu dane z príjmov

¹⁷ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I.* 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. s. 142 ISBN 978-80-7598-107-3

¹⁸ FINANČNÁ SPRÁVA SR. Archív noviniek a aktualít. [online]. In: *Finančná správa*, 2022. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniiek/detail-novinky/dpfo-samospravy-opendata-ts/bc>

fyzických osôb územnej samospráve (obciam a VÚC) stanovuje Nariadenie vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve.

1.4 Rozpočet samosprávy

Rozpočet je základným nástrojom štátu na jeho hospodárenie. Ide o finančný plán na určité časové obdobie v peňažnom vyjadrení, ktorý je komparáciou plánovaných príjmov a výdavkov štátu.

„Rozoznávame tieto formy rozpočtov:

- rodinný – porovnáva príjmy a výdavky domácností,
- miestny, obecný, municipálny, oblastný – rozpočet mesta, obce, okresu, regiónu alebo inej formy miestnej samosprávy,
- autonómny – napr. rozpočet podniku,
- rezortný – napr. rozpočet ministerstva,
- národný – štátny rozpočet,
- nadnárodný – rozpočet nadnárodnej spoločnosti.“¹⁹

Pre optimálne fungovanie a financovanie potrieb územnej samosprávy musí dochádzať k pravidelnému zlepšovaniu a dlhodobému kladnému vývoju podmienok. Rozpočtové hospodárenie nižších vládnych úrovní a teda aj územnej samosprávy SR upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V úvodných ustanoveniach zákona sa nachádzajú vymedzenia pojmov ako schodok a prebytok rozpočtu a charakteristika finančných vzťahov štátu k rozpočtom obcí a VÚC. Schodkom rozpočtu sa rozumie prebytok výdavkov rozpočtu obce alebo VÚC nad príjmami rozpočtu obce alebo VÚC. Prebytok rozpočtu nastáva vtedy, keď rozdiel medzi príjmami a výdavkami rozpočtu obce alebo VÚC je kladný.

Druhá časť zákona je zameraná na obsah rozpočtu obce a VÚC, na ich príjmy a výdavky. Rozpočet obce a VÚC je základným nástrojom finančného hospodárenia v náležitom rozpočtovom roku, ktorý zodpovedá kalendárnemu roku.

¹⁹ BELIČKOVÁ, Kornélia, NEUBAUEROVÁ, Erika, BÓR, Matej. *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 69 ISBN 978-80-7598-630-6

Tab. č. 4: Príjmy a výdavky rozpočtu obce

Príjmy	Výdavky
Výnosy miestnych daní a poplatkov	Závazky obce vyplývajúce z plnenia povinností
Nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce	Výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce
Úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce	Výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy
Sankcie za porušenie finančnej disciplíny	Výdavky na správu údržbu a zhodnocovanie majetku obce
Dary a výnosy z dobrovoľných zbierok	Závazky vzniknuté zo spolupráce s inou obcou alebo s VÚC
Podiely na daniach v správe štátu	Výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce
Dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy	Úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí
Ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu	Výdavky súvisiace s emisiou obecných cenných papierov
Účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo inej obce	Iné výdavky
Prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel	
Iné príjmy	

Zdroj: zákon č 583/2004 Z. Z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vlastné spracovanie

Prvých 6 príjmov rozpočtu obce uvedených v tabuľke považujeme za vlastné príjmy rozpočtu obce, o ktorých použití rozhoduje obec samostatne. Toto však neplatí pre dary, pri ktorých darca určí účel, na ktorý sa majú použiť. Ostatné príjmy rozpočtu obce uvedené v tabuľke môže obec použiť len v súlade s účelom, na ktorý sa prostriedky obci poskytnú.

Obec môže poskytnúť dotácie aj inej obci alebo VÚC, ak zabezpečuje úlohy pre obec alebo ak poskytuje pomoc pri likvidácii následkov živelných pohromy, havárie alebo inej obdobnej udalosti na území obce.

Tab. č. 5: Príjmy a výdavky rozpočtu VÚC

Príjmy	Výdavky
Nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku VÚC	Závazky VÚC vyplývajúce z plnenia povinností ustanovené osobitnými zákonmi
Úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov VÚC	Výdavky na výkon samosprávnych pôsobností
Sankcie za porušenie finančnej disciplíny	Výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy
Dary a výnosy dobrovoľných zbierok	Výdavky na správu, údržbu a zhodnocovanie majetku VÚC
Podiely na iných daniach v správe štátu	Závazky vzniknuté zo spolupráce s inými VÚC alebo obcou
Dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy	Výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce alebo z členstva v medzinárodnom združení
Ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu	Úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí
Účelové dotácie od obcí alebo od iných VÚC	Výdavky súvisiace s emisiou CP vydaných vyššími územnými celkami
Prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel	Iné výdavky
Iné príjmy	

Zdroj: zákon č 583/2004 Z. Z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vlastné spracovanie

Prvých 5 príjmov rozpočtu VÚC uvedených v tabuľke považujeme za vlastné príjmy rozpočtu VÚC, o ktorých použití rozhoduje VÚC samostatne. Toto však neplatí pre dary, pri ktorých darca určí účel, na ktorý sa majú použiť. Ostatné príjmy rozpočtu VÚC uvedené v tabuľke môže obec použiť len v súlade s účelom, na ktorý sa prostriedky VÚC poskytli.

Obce a VÚC musia zostavovať viacročný rozpočet. Viacročný rozpočet sa zostavuje najmenej na tri bezprostredne za sebou nasledujúce rozpočtové roky.

„Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku sa vnútorne člení na

- bežné príjmy a bežné výdavky („bežný rozpočet“),
- kapitálové príjmy a kapitálové výdavky („kapitálový rozpočet“),

- finančné operácie.“²⁰

Rozpočet je treba navrhnuť, schváliť, monitorovať a v neposlednom rade hodnotiť. Toto všetko spadá pod rozpočtový proces, na ktorom sa podieľajú subjekty uvedené v príslušnom zákone.

Rozpočtový proces delíme na štyri etapy :

- „zostavenie návrhu rozpočtu,
- prerokovanie a schválenie návrhu rozpočtu,
- plnenie rozpočtu a priebežná kontrola,
- následná kontrola a zostavenie prehľadu o skutočnom vývoji rozpočtu v uplynulom rozpočtovom období.“²¹

Prvú etapu, zostavenie návrhu rozpočtu, má na starosti finančné oddelenie, teda obecný, mestský alebo úrad samosprávneho kraja. Zostavenie riadi starosta/primátor/predseda.

Druhú etapu, časť prerokovanie návrhu rozpočtu, má na starosti rada, finančná komisia a hlavný kontrolór. Návrh rozpočtu je pred schválením zverejnený na verejnom mieste tak, aby sa k nemu mohli obyvatelia vyjadriť. Časť schválenie zastrešuje zastupiteľstvo, ktorému starosta/primátor/predseda predkladá ním odsúhlasený návrh rozpočtu.

Po schválení vchádzajú obce, mestá a VÚC do tretej etapy, plnenie rozpočtu a priebežná kontrola. Plnenie rozpočtu, a teda hospodárenie s rozpočtovými prostriedkami podľa schváleného rozpočtu, si zastrešuje územná samosprávna jednotka. Za efektívne a účelné využívanie rozpočtových prostriedkov je zodpovedný starosta/primátor/predseda. Efektívnosť sa spája so vstupmi, a teda s množstvom zdrojov, ktoré boli spotrebované na dosiahnutie stanoveného množstva produkcie a služieb. Zatiaľ čo účelnosť sa spája s výstupmi, čiže zabezpečením konkrétneho množstva a kvality služieb, ktoré sú stanovené zákonom alebo v záujme obce. V prípade potreby je možné v rozpočte vykonávať zmeny prostredníctvom rozpočtových opatrení. Priebežnú kontrolu rozpočtu vykonáva zastupiteľstvo, finančná komisia, zhromaždenie obyvateľov a hlavný kontrolór.

Štvrtá etapa je následná kontrola, ktorú vykonáva zastupiteľstvo, finančné oddelenie, finančná komisia, hlavný kontrolór a audítor. Súčasťou štvrtej etapy je tiež zostavenie

²⁰ Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²¹ BELIČKOVÁ, Kornélia, NEUBAUEROVÁ, Erika, BÓR, Matej. *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 181 ISBN 978-80-7598-630-6

prehľadu o skutočnom vývoji. Ide o zostavenie tzv. záverečného účtu, ktorý sa zostavuje po skončení rozpočtového roku, a ktorý podľa zákona musí byť overený audítorom.

Rozpočtové provizórium je situácia, ktorá nastáva vtedy, ak rozpočet obce alebo VÚC na nasledujúci rozpočtový rok nie je zastupiteľstvom schválený do 31. decembra kalendárneho roka. V takomto prípade obec, VÚC hospodári podľa schváleného rozpočtu predchádzajúceho rozpočtového roka.

Za štandardných podmienok sa rozpočet, a najmä bežný rozpočet, zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Kapitálový rozpočet môže byť aj schodkový ak je možné kryť tento schodok zostatkami financií obcí a VÚC z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania alebo prebytkom bežného rozpočtu aktuálneho rozpočtového roka.

2. Ciele práce

Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je komparácia významu podielových daní v rozpočtoch samospráv nami vybranej krajiny (Dánska) a Slovenska. Náš hlavný cieľ vedie k tomu, že zistíme na akej úrovni prebehla v jednotlivých krajinách fiškálna decentralizácia a akú veľkú časť príjmu rozpočtov miest, obcí a VÚC tvoria príjmy z podielových daní.

Nakoľko je náš hlavný cieľ veľmi komplexný, je potrebné ho naplňať postupne prostredníctvom niekoľkých čiastkových cieľov. To vedie k určeniu si jednotlivých čiastkových cieľov, ktoré v konečnom výsledku budú jasne poukazovať na hlavný cieľ práce.

Prvým čiastkovým cieľom bolo detailné oboznámenie sa s informáciami, ktoré nám pomôžu ďalej postupovať. Informácie potrebné pre ďalší postup v našej práci spočívali v bližšej charakteristike nasledujúcich oblastí:

- verejná správa, jej členenie a vývoj,
- fiškálna decentralizácia na Slovensku,
- podielové dane na Slovensku,
- rozpočet územnej samosprávy.

Druhým čiastkovým cieľom je bližšie špecifikovanie princípu fungovania podielovej dane v podmienkach slovenskej legislatívy a analýza jej vývoja v časovom období, ktoré nastalo po fiškálnej decentralizácii, kedy prišlo k prechodu od poskytovania dotácií obciam a VÚC zo štátneho rozpočtu k financovaniu prostredníctvom podielovej dane a miestnych daní. Ďalším krokom bude poukázanie na to, akú veľkú časť rozpočtov samospráv tvoria podielové dane a aký veľký to má pre ne prínos.

Tretím čiastkovým cieľom je oboznámenie sa s legislatívou Dánska v oblasti daňovej sústavy a financovania samospráv prostredníctvom podielových daní, t.j. rozbor toho, akým spôsobom majú nastavené financovanie samospráv. Následne, tak ako pri Slovenskej republike, uskutočníme analýzu významu podielovej dane v rozpočtoch samospráv a zhodnotíme výsledky analýzy, čím sa dostaneme k záveru tretieho čiastkového cieľa a dokážeme tak prejsť k nášmu poslednému čiastkovému cieľu.

Štvrtým čiastkovým cieľom je finálna komparácia získaných údajov medzi Dánskom a Slovenskom na základe predchádzajúcich čiastkových cieľov. Následne identifikujeme

klúčové faktory, ktoré vplývajú na optimálne nastavenie podielových daní v systéme samospráv týchto krajín. V nadväznosti na získané informácie a identifikované klúčové faktory navrhujeme možné zlepšenia vo finančnom systéme samospráv na Slovensku.

Po spracovaní všetkých čiastkových cieľov je možné vyhodnotiť prácu a splnenie hlavného cieľa na základe spracovaných čiastkových cieľov.

3. Metodika a metódy skúmania

Diplomová práca je rozdelená na dve základné časti, a to teoretickú a analyticko-aplikačnú. Metódy skúmania použité v jednotlivých častiach sú zvolené tak aby sme prostredníctvom nich splnili nami stanovené čiastkové ciele a tým aj hlavný cieľ práce.

V teoretickej časti bolo potrebné zhromaždenie čo možno najväčšieho množstva adekvátnych informácií z dostupných domácich a zahraničných knižných zdrojov a taktiež naštudovanie si a oboznámenie sa so zákonmi, ktoré sú podstatnou súčasťou tejto práce. Vďaka zhromaždeniu informácií nevyhnutných na pochopenie celej práce sme mohli spracovať a bližšie špecifikovať témy, ako verejná správa a jej členenie a vývoj, fiškálna decentralizácia a jej vývoj na Slovensku, opísať daňovú sústavu Slovenska so zameraním sa na podielové dane a rozpočet územnej samosprávy. Prostredníctvom teoretickej časti, v ktorej sme použili teoretické, empirické ale aj grafické (tabuľky a schémy) metódy sme splnili prvý nami stanovený čiastkový cieľ.

Analyticko-aplikačnú časť tejto práce sme si rozdelili na tri časti. V prvej a druhej časti sme použili niekoľko metód. Pre priblíženie si skúmanej oblasti sme použili opäť teoretické metódy. Číselné údaje sme z dôvodu lepšej prehľadnosti usporiadali do tabuliek a grafov za použitia grafickej metódy. Údaje, ktoré sme v týchto dvoch častiach použili, sme čerpali predovšetkým z inštitúcií, ktorými sú Ministerstvo financií Slovenskej republiky a Štatistický úrad Dánska. Na vyhodnotenie jednotlivých grafov sme použili metódu opisu a dedukcie. Pomocou využitých metód sme splnili druhý aj tretí čiastkový cieľ.

V poslednej časti práce sme použili metódu komparácie, prostredníctvom ktorej sme porovnali význam podielovej dane v oboch krajinách. Na záver sme zosumarizovali výsledky práce a navrhli sme niekoľko možných zlepšení pre Slovensko. Tým sa nám podarilo naplniť aj náš posledný čiastkový cieľ. Vďaka splneniu všetkých nami stanovených čiastkových cieľov prostredníctvom spomínaných metód skúmania sme splnili hlavný cieľ diplomovej práce.

4. Výsledky práce

Kapitolu výsledky práce sme si rozdelili na tri časti, v ktorých postupne naplníme nami stanovené čiastkové ciele a tým aj hlavný cieľ našej práce. V prvej časti sa zameriame na podielové dane na Slovensku a ich význam pre rozpočty samospráv. Druhá časť bude zameraná na priblíženie si legislatívy a následná analýza významu podielových daní v rozpočtoch samospráv škandinávskej krajiny Dánska. Posledná časť tejto kapitoly bude zameraná na výslednú komparáciu prvých dvoch častí a následné odporúčania v nami skúmanej oblasti. V prvej a druhej časti vychádzame z platnej legislatívy v jednotlivých krajinách.

4.1 Podielová daň v Slovenskej republike

Ako sme už spomínali, táto časť je zameraná na priblíženie si slovenskej legislatívy v oblasti podielovej dane, konkrétne na to, akým percentom sa podielová daň delí územnej samospráve. Ďalej si ukážeme, akým spôsobom sa vyvíjala a menila v určitom časovom období. A následne si zanalyzujeme, pomocou zverejnených štatistík, výšku príjmu z podielovej dane, ktorá plyní do rozpočtu územnej samosprávy a jej význam pre financovanie územnej samosprávy.

V teoretickej časti sme si priblížili daňovú sústavu Slovenskej republiky, jej rozdelenie a charakterizovali sme si jednotlivé dane. Ako sme už aj tam spomenuli, príjem do rozpočtov obcí a VÚC je tvorený daňou z príjmu fyzických osôb a miestnymi daňami, ktoré tvoria majetkové dane a ostatné priame dane, okrem dane z motorových vozidiel. Miestne dane, ako aj ostatné dane slovenskej daňovej sústavy, sú celostné. Okrem práve spomínanej dane z príjmu fyzických osôb, ktorá je ako jediná daň na Slovensku podielová. To znamená, že príjem z nej plyní do viacerých rozpočtov v určitom pomere, konkrétne do rozpočtu obcí a VÚC.

Tento pomer je určený v zákone č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Výnos dane, ktorý je príjmom obcí a VÚC, rozdeľuje a poukazuje daňový úrad. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené pomery, v akých sa delil výnos dane, ktorý je príjmom rozpočtu obcí a VÚC, v období od vstupu tohto zákona do platnosti až do aktuálneho roku.

Tab. č. 6: Pomer výnosu dane, ktorý je príjmom rozpočtu obce a VÚC

Rok	Obec	VÚC	Spolu územná samospráva	Štát
1.1.2005 - 31.12.2011	70,3%	23,5%	93,8%	6,2%
1.1.2012 - 31.12.2013	65,4%	21,9%	87,3%	12,7%
1.1.2014 - 31.12.2014	67,0%	21,9%	88,9%	11,1%
1.1.2015 - 31.12.2015	68,5%	29,2%	97,7%	2,3%
1.1.2016 - 2023	70,0%	30,0%	100%	0%

Zdroj: Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vlastné spracovanie

Ako vidno z tabuľky, výnos z dane z príjmu FO nie vždy plynul celý do rozpočtu územnej samosprávy. Do roku 2016 sa výnos z tejto dane členil do rozpočtov obcí, VÚC a do štátneho rozpočtu. Avšak, ako si môžeme všimnúť, do štátneho rozpočtu plynulo omnoho nižšie percento z príjmu ako do rozpočtov územnej samosprávy. Bolo to vo výške od 6,2% do maximálne 12,7%. Až od roku 2016 plynie celý príjem z dane z príjmov FO do rozpočtu územnej samosprávy.

V zákone sa v jednotlivých rokoch upravovalo to, kto rozdelí výnos dane pre VÚC. Do roku 2012 bolo v zákone presne stanovené, ktorý daňový úrad rozdeľuje a poukazuje tomu ktorému samosprávnemu kraju výnos dane pre VÚC. Napríklad Daňový úrad Bratislava I poukazoval a rozdeľoval výnos dane pre VÚC pre Bratislavský samosprávny kraj, Daňový úrad Trnava pre Trnavský samosprávny kraj atď. Od roku 2012 sa toto znenie upravilo tak, že daňový úrad rozdeľuje a poukazuje výnos dane pre VÚC podľa sídla daňového úradu. Ďalej sa upravoval termín poskytnutia údajov potrebných na rozdeľovanie a poukazovanie výnosu dane. Do 1. mája 2005 bol termín do 15. augusta príslušného kalendárneho roku. Od 1. mája 2005 to bolo do 31. októbra príslušného kalendárneho roka. Na rok 2011 sa termín stanovil na 10. marca 2011. Od roku 2014 sa termín poskytnutia potrebných údajov opäť vrátil na 31. októbra príslušného kalendárneho roka s dodatkom, že ak v poskytnutých údajoch boli chyby, tak do 31. marca nasledujúceho kalendárneho roka bude poskytnutá oprava akceptovaná. Významná dvojročná úprava nastala práve v tomto roku. V najnovšej verzii, platnej od 1. januára 2023, pribudol §7i, v ktorom je určené, o akú sumu sa zvýši podiel výnosu dane pre obce a VÚC v roku 2023 a 2024 a z akých zdrojov. Konkrétne pre rok 2023 platí, že podiel výnosu dane poukazovaný obciam sa zvýši o 228 059 000 € zo zdrojov z príjmov z dane z príjmov právnických osôb a podiel výnosu dane poukazovaný VÚC sa zvýši o 97 739 000 € zo zdrojov z príjmov z dane z príjmov právnických osôb. Pre

rok 2024 pôjde o zvýšenie v sume 236 546 000 € pre obce a 101 377 000 € pre VÚC taktiež zo zdrojov z príjmov z dane z príjmov právnických osôb. Z uvedeného teda vyplýva, že okrem klasických príjmov z miestnych daní a z dane z príjmov FO dostanú obce finančnú injekciu v podobe konkrétnej čiastky z dane z príjmov PO.

Aj napriek stanovenému podielu v akom sa delí výnos dane územnej samospráve nie je vôbec jednoduché určiť optimálnu výšku príjmu pre jednotlivé obce a VÚC, keďže na Slovensku sa nachádza 2 927 obcí, vrátane mestských častí Bratislavy a mestských častí Košíc, a 8 samosprávnych krajov (VÚC). Kritériá a spôsob rozdeľovania výnosu dane z príjmov fyzických osôb pre jednotlivé obce a VÚC sú stanovené v Nariadení vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve. V nasledujúcich dvoch tabuľkách je zobrazené, akým podielom sa rozdelí výnos dane obciam a VÚC.

Tab. č. 7: Rozdelenie výnosu dane obciam

Obce	
23%	podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka, z toho 57 % prepočítaný koeficientom nadmorskej výšky obce
32%	podľa počtu obyvateľov obce s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka prepočítaného koeficientom v závislosti od zaradenia obce do veľkostnej kategórie.
40%	podľa počtu žiakov (detí, poslucháčov) škôl a školských zariadení zisteného zberom údajov podľa osobitného predpisu a prepočítaného príslušným koeficientom.
5%	podľa počtu obyvateľov obce, ktorí dovŕšili vek šesťdesiatdva rokov, s trvalým pobytom na území obce k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Zdroj: Nariadenie vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve, vlastné spracovanie

Podiel obce na výnose dane sa vypočíta mesačne podľa vzorca a zaokrúhli sa na celé eurá.

Tab. č. 8: Rozdelenie výnosu dane vyšším územným celkom

VÚC	
15%	podľa počtu obyvateľov vyššieho územného celku s trvalým pobytom na jeho území k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.
15%	podľa počtu obyvateľov vyššieho územného celku vo veku pätnásť až osemnásť rokov s trvalým pobytom na jeho území k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.
32%	podľa počtu obyvateľov vyššieho územného celku, ktorí dovŕšili vek šesťdesiatdva rokov, s trvalým pobytom na území vyššieho územného celku k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.
9%	podľa obrátenej hustoty obyvateľstva vyššieho územného celku s trvalým pobytom na území vyššieho územného celku k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka
20%	podľa dĺžky ciest II. triedy a III. triedy vo vlastníctve vyššieho územného celku k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka.
9%	podľa rozlohy vyššieho územného celku.

Zdroj: Nariadenie vlády č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy, vlastné spracovanie

Podiel VÚC na výnose dane sa vypočíta mesačne podľa vzorca, zaokrúhli sa na celé eurá a následne sa vynásobí koeficientom, ktorý je uvedený v nariadení v prílohách. Vzorce na výpočet podielu na výnose dane pre obce a VÚC sú uvedené v prílohách nariadenia aj s vysvetlivkami.

A práve pri počítaní podielu na výnose dane pre jednotlivé obce a VÚC nastáva komplikácia. Konkrétne ide o aspekt trvalého pobytu a podielových daní. Z tohto dôvodu sa v roku 2021 uskutočnilo Sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Do konca marca 2021 prebiehalo elektronické sčítanie obyvateľov. Sčítanie domov a bytov už realizovali samotné obce a mestá. Práve toto sčítanie obyvateľov prispelo k efektívnejšiemu a spravodlivejšiemu rozdeleniu peňazí obciam a VÚC, keďže, ako môžeme vidieť v tabuľkách, najväčšia percentuálna časť podielu sa počíta práve prostredníctvom počtu obyvateľov s trvalým pobytom v obci a VÚC. Pre obce a VÚC bolo dôležité, aby sa sčítalo čo najviac obyvateľov, a tak dostali vyšší podiel z podielovej dane. Samozrejme veľké mestá ako Bratislava musia počítať s tým, že mnoho ľudí v nich síce dlhodobo býva, ale trvalý pobyt majú nahlásený inde. S tým už však sčítanie obyvateľov nedokáže nič spraviť. Je to však možno dobré na

zamyslenie sa do budúcnosti, či rozdelenie podielových daní na základe trvalého pobytu je naozaj najefektívnejším riešením pre obce a VÚC.

Teraz keď už vieme akým podielom sa delí výnos z dane obciam a VÚC, môžeme to premietnuť na konkrétne čísla. V nasledujúcich grafoch si ukážeme, aký príjem mali obce a VÚC z dane z príjmu fyzických osôb v rokoch od 2015 do 2022.

Graf č. 1: Prevody podielu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov obcí

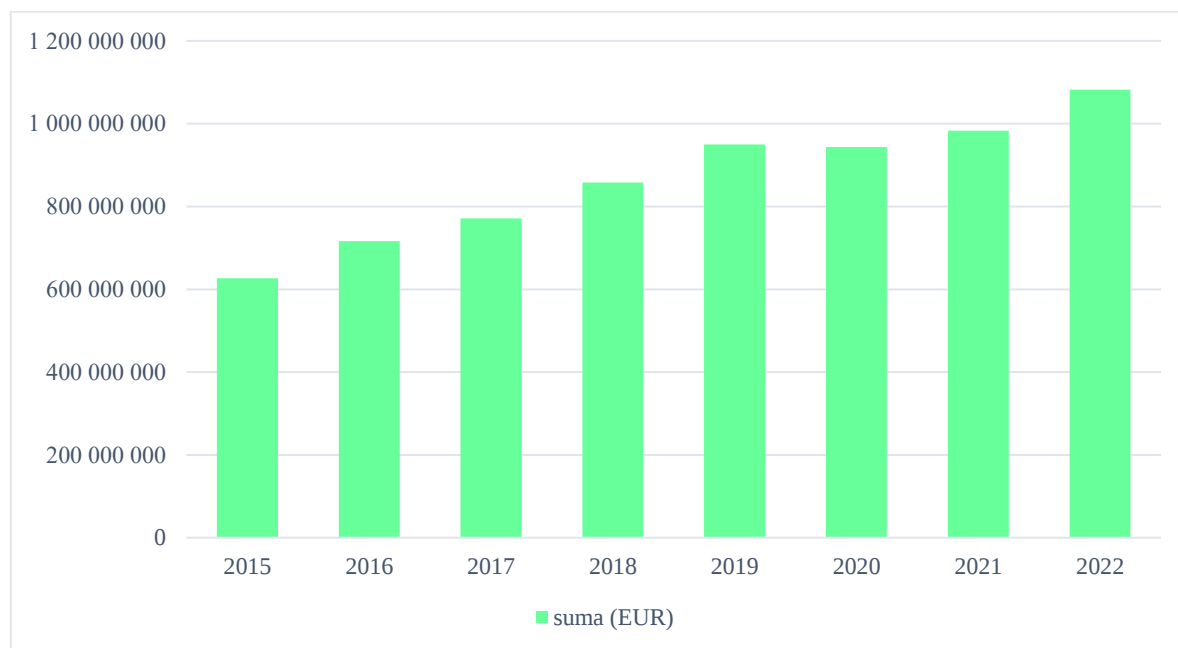

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa: Finančná správa, dostupné na: <https://opendata.financnasprava.sk/opendata/category/160-prevod-dpfo-uzemnej-samosprave>. Citované dňa: 8.4.2023*

Na prvom grafe vidíme vývoj podielu dane z príjmov FO do rozpočtov obcí na Slovensku. Pomerne vysoký nárast nastal medzi rokmi 2015 a 2016. Toto bolo aj následkom vyradenia podielu do štátneho rozpočtu, a tak zvýšenia percentuálneho podielu pre obce a VÚC. Môžeme si všimnúť, že príjem do rozpočtu obce mal stúpajúci trend, čo bolo aj očakávané, nakoľko v období od roku 2010 bola ekonomika Slovenska v období expanzie. Rástol hrubý domáci produkt, rástli mzdy, a tak bol aj vyšší príjem z dane z príjmu FO, ktorej podiel plynul do rozpočtu obcí. Medzi rokmi 2017 až 2019 vidíme vysoký nárast príjmov. Práve v tomto období bola ekonomika na vrchole. V roku 2020, v najsilnejšom období korona krízy, zaznamenali obce pokles príjmov z podielovej dane, čo je spôsobené tým, že mnoho fyzických osôb prišlo o prácu a stratilo príjem. V rokoch 2021 a 2022, kedy štát pomáhal rôznymi dotáciami a úľavami pre zamestnancov, príjmy do rozpočtu obcí opäť začali rásť. Na prvý pohľad to vyzerá veľmi optimisticky, ako rýchlo sa obce spamätali z korona krízy. No je za tým omnoho viac. Tým ako sa štát snažil vykryť straty sa veľmi zadlžil. V rokoch

2022 a 2023 poháňa nominálny rast dane z príjmu FO aj inflácia, ktorá následne tlačí na rast miezd. Rizikom pre príjmy obcí je spomalenie hospodárskeho rastu spôsobené energetickou krízou a vojnou na Ukrajine. Pretrvávajúca kríza môže mnohým fyzickým osobám spôsobiť ťažkosti a tak aj príjmy do rozpočtov obcí môžu opäť klesnúť.

Graf č. 2: Prevody podielu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov VÚC

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Finančná správa, dostupné na: <https://opendata.financnasprava.sk/opendata/category/160-prevod-dpfo-uzemnej-samosprave>. Citované dňa: 8.4.2023

Na druhom grafe vidíme vývoj podielu dane z príjmov FO do rozpočtov VÚC na Slovensku. Ako prvé si určite môžeme všimnúť, že príjmy pre VÚC sú v nižších sumách ako príjmy pre obce. Toto je samozrejme spôsobené nižším percentom podielu z dane z príjmov FO, ktorý plynie do rozpočtu VÚC. Vývoj príjmu do rozpočtu mal tak isto, ako v prípade obcí stúpajúci trend, až do obdobia roku 2020, kedy na Slovensku bolo obdobie korona krízy. V podstate medzi vývojom príjmu plynúceho do rozpočtu obcí a do rozpočtu VÚC nenachádzame žiadny významný rozdiel. Opäť, tak ako pri obciach aj pri VÚC, si môžeme všimnúť väčší nárast medzi rokmi 2015 a 2016, ktorý mohol byť zapríčinený zvýšením podielu výnosu dane pre VÚC.

Finančná správa Slovenskej republiky, s cieľom sprehľadniť údaje finančnej správy a sprístupniť občanom SR všetky údaje, ktorými disponuje, spustila v novembri roku 2021 OpenData portál, v ktorom sú dáta rozdelené do deviatich skupín. Údaje z ktorých sme čerpali hodnoty pre naše grafy, sú taktiež z tohto portálu. Portál OpenData je prehľadne spracovaný prostredníctvom grafov. Nachádzajú sa tam údaje po jednotlivých rokoch, či

mesiacoch, taktiež sa tam dajú pomocou filtrov vyhľadať poukázané sumy pre jednotlivé obce, mestá a VÚC od roku 2018. Takáto forma digitalizácie údajov je veľmi prospešná či už pre starostov a primátorov, ktorí tak majú prehľad o tom, s akými zdrojmi hospodária jednotlivé samosprávy, ale aj pre občanov, ktorí si tak môžu pozrieť koľko financií bolo z dane z príjmu FO poukázané danej obci, mestu a VÚC.

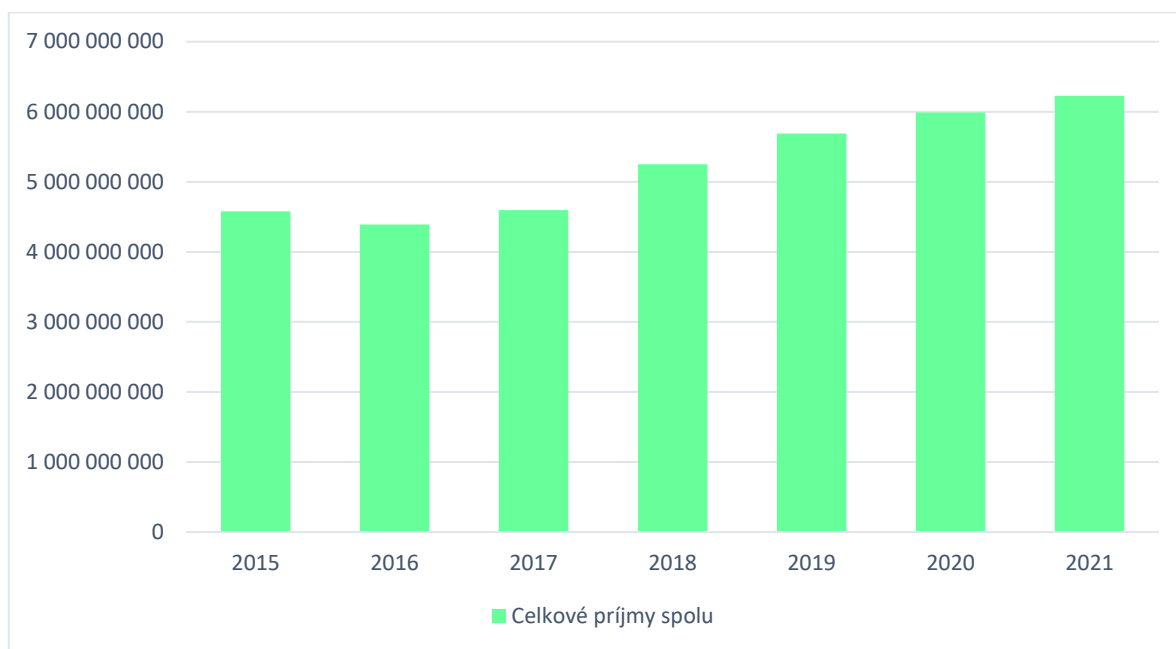
Nakoľko našou úlohou je zistiť akú veľkú časť príjmu celého rozpočtu územnej samosprávy tvorí podielová daň, musíme zistiť celkovú výšku príjmu pre obce a VÚC. V teoretickej časti sme sa príjmovou stránkou rozpočtu obce a VÚC zaoberali. Pripomenieme si teda, čo všetko tvorí príjem obce a čo príjem VÚC. Rozpočet obce aj VÚC je tvorený bežným rozpočtom, kapitálovým rozpočtom a finančnými operáciami, ktoré majú každý svoju príjmovú a výdavkovú stranu. My sa teraz zameriame len na príjmovú časť rozpočtu.

Bežný rozpočet obce je tvorený daňovými príjmami, pod ktoré patria napríklad daň z majetku, daň za tovary a služby, alebo sankcie uložené v daňovom konaní a taktiež príjem z podielovej dane. Ďalej nedaňovými príjmami, akými sú príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku, administratívne poplatky, úroky z tuzemských alebo zahraničných úverov, pôžičiek, návratných finančných výpomocí a vkladov. Poslednú časť bežného rozpočtu tvoria granty a transfery, ktoré môžu byť taktiež tuzemské alebo zahraničné. Kapitálový rozpočet obce tvoria kapitálové príjmy a taktiež granty a transfery. Pod finančné operácie spadajú napríklad príjmy z transakcií s finančnými aktívami a finančnými pasívami a prijaté úvery, pôžičky a návratné finančné výpomoci.

Bežný rozpočet VÚC je tvorený daňovými príjmami, ktorými sú napríklad dane z príjmov a kapitálového majetku, sankcie uložené v daňovom konaní. Ďalej nedaňovými príjmami, pod ktoré spadajú taktiež, ako pri obciach, príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku, administratívne poplatky a úroky. A tretiu časť tvoria opäť, ako pri obciach, tuzemské a zahraničné granty a transfery. Kapitálový rozpočet VÚC tvoria kapitálové príjmy a tuzemské kapitálové granty a transfery a zahraničné kapitálové granty. Finančné operácie sú rovnaké ako pri obciach.

V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené celkové príjmy obcí za roky 2015 až 2021. Nakoľko údaje za rok 2022 ešte neboli ministerstvom financií vyhodnotené.

Graf č. 3: Celkové príjmy obcí

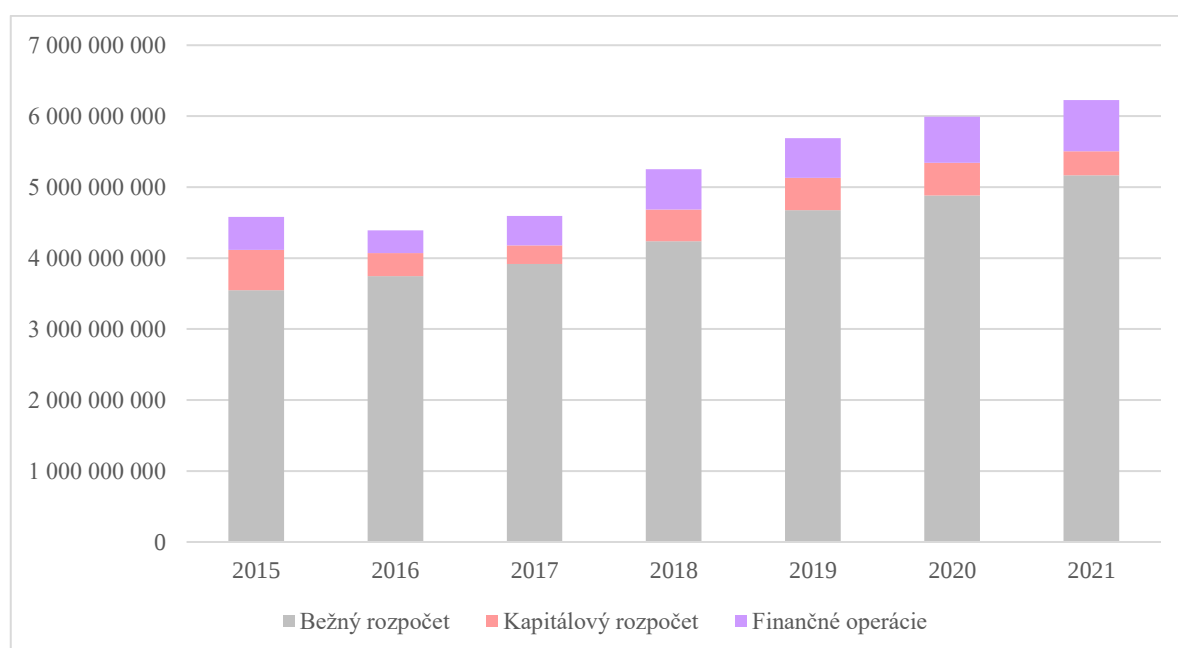
Zdroj: vlastné spracovanie podľa: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/uzemna-samosprava/>. Citované dňa: 12.4.2023

Ako môžeme vidieť na grafe celkové príjmy obcí majú od roku 2016 stúpajúci trend. V roku 2015 sa celkové príjmy rozpočtov obcí v schválených rozpočtoch odhadovali vo výške 3 943 287 tisíc eur. V skutočnosti dosiahli obce príjmy vo výške 4 585 015 tisíc eur. Hospodárenie obcí sa za rok 2015 skončilo účtovným prebytkom v sume 245 229 tisíc eur. V roku 2016 boli celkové príjmy odhadované vo výške 3 920 016 tisíc eur. V skutočnosti však dosiahli výšku 4 388 948 tisíc eur. Aj napriek tomu, že skutočné príjmy boli vyššie ako odhadované, príjmy za rok 2016 boli nižšie, ako príjmy v roku 2015. Táto skutočnosť bola spôsobená medziročným znížením nedaňových príjmov o 17 982 tisíc eur, kapitálových grantov a transferov o 242 638 tis. eur a finančných operácií o 148 411 tis. eur, pričom daňové príjmy vzrástli o 217 963 tis. eur. Celkovo tak bežný rozpočet vzrástol, no kapitálový rozpočet a finančné operácie klesli. Keďže okrem príjmov klesli aj výdavky obcí, hospodárenie obcí za rok 2016 sa skončilo účtovným prebytkom. Celkové príjmy na rok 2017 sa odhadovali vo výške 4 340 624 tisíc eur, v skutočnosti dosiahli výšku 4 594 449 tisíc eur. V porovnaní s rokom 2016 skutočne dosiahnuté celkové príjmy obcí za rok 2017 vzrástli o sumu 205 501 tisíc eur. V roku 2018 bol skutočne dosiahnutý celkový príjem obcí vyšší ako predpokladaný. Dosiahol výšku 5 251 416 tisíc eur. Takýto výrazný nárast oproti predchádzajúcemu roku, až o 14,3%, súvisel s medziročným nárastom príjmov vo všetkých druhoch rozpočtov, ktoré tvoria rozpočet obce. Čo sa týka roku 2019, tak v porovnaní s rokom 2018 skutočne dosiahnuté celkové príjmy obcí vzrástli o 438 324 tisíc eur, čo tvorilo

8,35% nárast. V roku 2020 bolo hospodárenie obcí, tak ako aj celého sveta, ovplyvnené pandémiou. Počas tohto obdobia vstúpili do platnosti mimoriadne opatrenia, ktoré upravovali aj hospodárenie obcí, ako napríklad uvoľnenie regulácie v oblasti úhrady výdavkov, možnosť využitia rezervného fondu na úhradu bežných výdavkov a mnoho ďalších. V porovnaní s rokom 2019, aj napriek pandémii, celkové príjmy obcí vzrástli o 5,32%. Spôsobené to bolo najmä nárastom grantov a transferov o necelých 14% a taktiež príjmových finančných operácií o 16,5%. Hospodárenie v roku 2021 bolo, tak ako v roku 2019, ovplyvnené pandémiou. No aj napriek tomu celkové dosiahnuté príjmy obcí vzrástli o necelé 4%. Najvýraznejší bol medziročný nárast príjmových finančných operácií o 11,6% a nedaňových príjmov o necelých 10%.

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť, akú časť celkového rozpočtu obce tvorí bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie.

Graf č. 4: Podiely finančných operácií, bežných a kapitálových príjmov na celkových príjmoch obcí

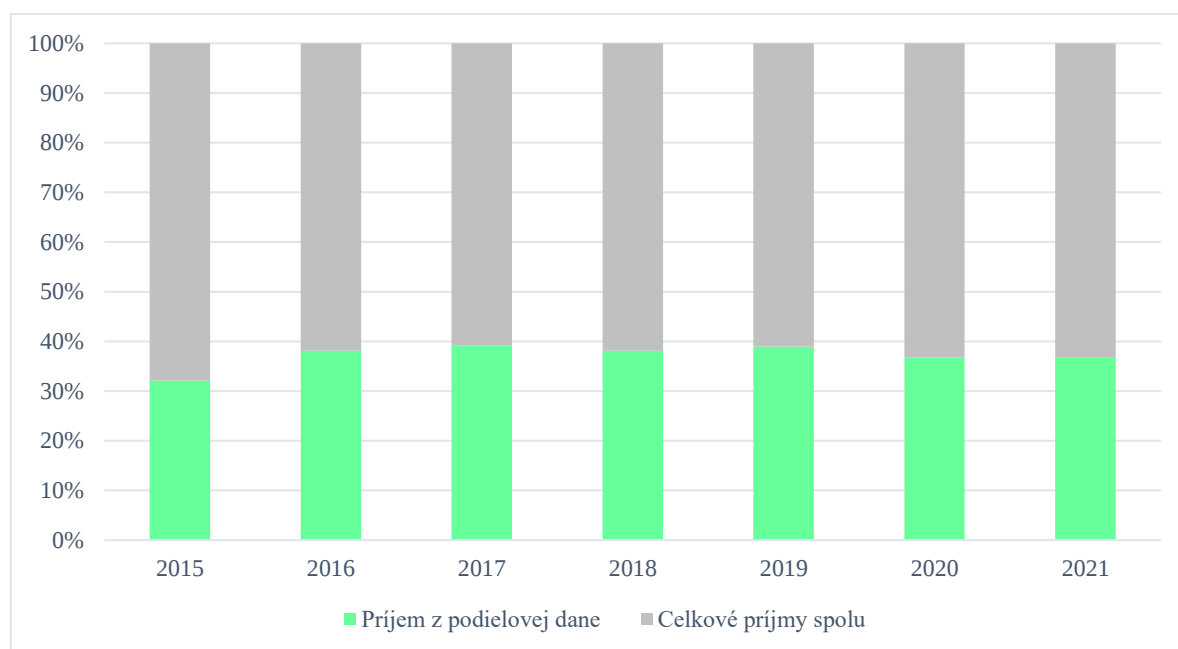
Zdroj: *vlastné spracovanie podľa: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/uzemna-samosprava/>. Citované dňa: 12.4.2023*

Ako sme si vyššie spomínali, bežný rozpočet tvoria daňové a nedaňové príjmy a granty a transfery. Z tohto dôvodu je logické, že práve bežný rozpočet tvorí najväčšiu časť celkového rozpočtu obce. Kapitálový rozpočet spolu s finančnými operáciami tvoria necelých 20% celkového rozpočtu obce. Na tomto grafe môžeme lepšie vidieť medziročný nárast a pokles jednotlivých zložiek rozpočtov, čo vplýva na celkovú výšku rozpočtu obcí.

V rokoch 2016 a 2017 je znateľný pokles príjmov z kapitálového rozpočtu a finančných operácií. Príjmy z bežného rozpočtu síce rástli, no nie v dostatočnej miere a preto bol príjem v roku 2016 nižší ako v roku 2015. V roku 2017 sa príjmy bežného rozpočtu zvýšili, čo súviselo najmä s medziročným nárastom daňových príjmov. Taktiež oproti roku 2016 vzrástli aj príjmy z finančných operácií. V nasledujúcich troch rokoch môžeme vidieť, že všetky príjmy konštantne rástli. V roku 2021 prišlo k poklesu príjmov z kapitálového rozpočtu, ani to však neovplyvnilo stúpajúci trend príjmov obcí.

Keďže už sme zistili aký je celkový príjem obcí v období od roku 2015 do roku 2021, môžeme si teraz uviesť akú veľkú časť celkového príjmu tvorí príjem z podielovej dane.

Graf č. 5: Pomer príjmu podielovej dane na celkovom príjme obcí

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/uzemna-samosprava/>. Citované dňa: 15.4.2023

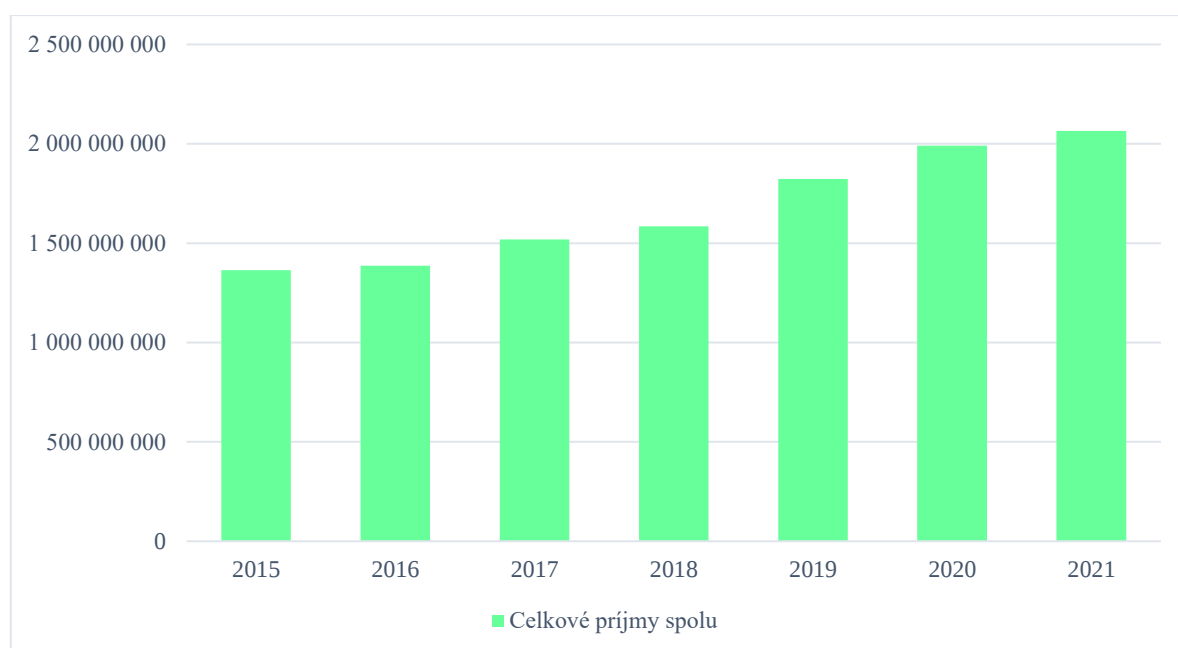
Ako sme si vyššie uviedli, príjem z podielovej dane patrí pod daňové príjmy bežného rozpočtu, ktorý tvorí najväčšiu časť príjmov celkového rozpočtu obce. Preto nie je ničím zvláštne, že aj príjem z podielovej dane ako taký tvorí značnú časť príjmov rozpočtu obcí. V priemere daň z príjmov FO tvorí 37,15% z celkových príjmov obce. Výraznejší nárast podielu dane z príjmu FO pre obce v roku 2016 mohol byť spôsobený práve úpravou zákona a zvýšením podielu z tejto dane pre obce. V tomto roku prišlo k nárastu o necelých 6%. Od roku 2016 sa podiel pre obce nemenil. V rokoch 2017 až 2019 príjmy z podielovej dane pre obce rástli. Rástli však aj celkové príjmy obce. Preto sa pomer príjmu z dane z príjmu FO držal na relatívne rovnakej úrovni. V rokoch 2021 a 2022 pomer príjmov klesol o približne

2%. Pokles príjmu a teda aj podielu z dane z príjmu bol spôsobený najmä kvôli poklesu až výpadku príjmu fyzických osôb v čase pandémie.

Podiel príjmu z dane z príjmu FO je pre obce veľmi dôležitý. Tvorí tretinový príjem celého rozpočtu. Menej prínosné, ale taktiež dôležité, sú pre obce príjmy z poskytnutých grantov a transferov v rámci verejnej správy, najmä teda zo štátneho rozpočtu.

Keďže príjem z dane z príjmu FO sa delí obciam, ale aj vyšším územným celkom, tak na zistenie významu podielovej dane pre VÚC potrebujeme uviesť aj ich celkové príjmy. V nasledujúcej tabuľke sú teda zobrazené celkové príjmy VÚC za roky 2015 až 2021.

Graf č. 6: Celkové príjmy VÚC

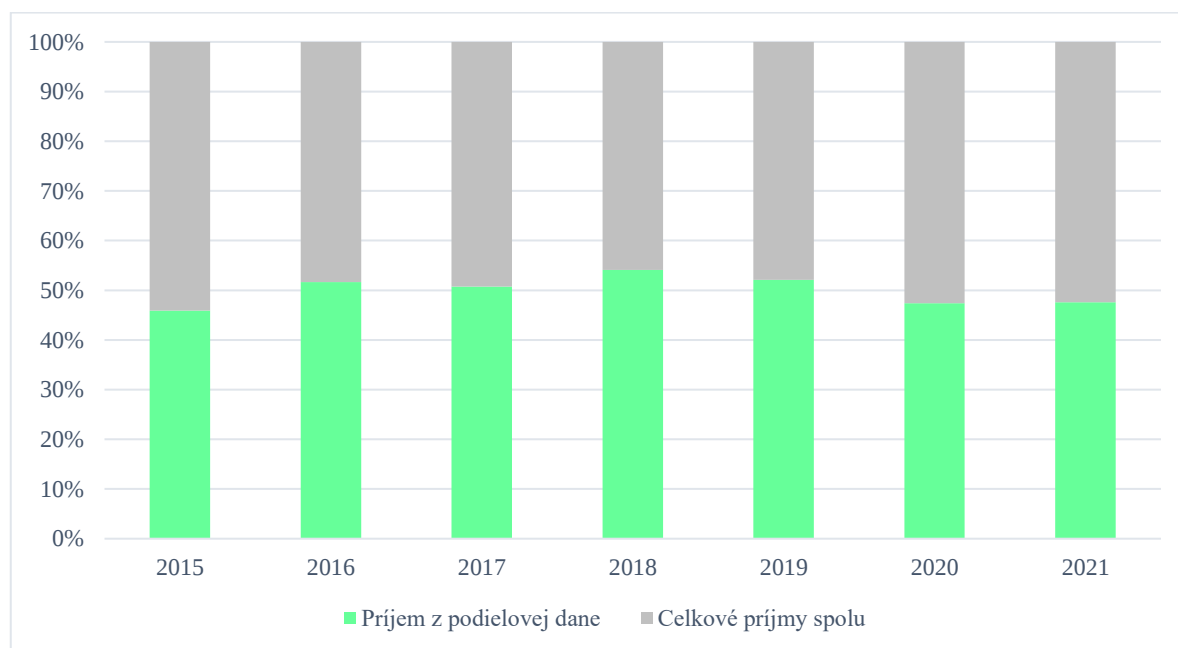
Zdroj: *vlastné spracovanie podľa:* <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/uzemna-samosprava/>. Citované dňa: 15.4.2023

Rovnako ako pri obciach celkové príjmy VÚC sú tvorené bežným rozpočtom, kapitálovým rozpočtom a finančnými operáciami. V prípade VÚC tvoria príjmy z bežného rozpočtu v priemere až 85% celkového príjmu. Na rozdiel od obcí majú príjmy samosprávnych krajov po celú dobu nami sledovaného obdobia stúpajúci trend. V roku 2015 boli skutočne dosiahnuté príjmy vo výške 1 364 747 tisíc eur. V roku 2016 prišlo k nárastu o 1,58% oproti predchádzajúcemu roku. K značnému nárastu prišlo v roku 2017. Tento nárast o 9,6% súvisel so zvýšením daňových a nedaňových príjmov bežného rozpočtu, ale najmä nárastu príjmových finančných operácií. Najvýraznejší nárast príjmov môžeme vidieť medzi rokmi 2018 a 2019. V roku 2019 sa skutočne dosiahnuté celkové príjmy VÚC zvýšili až o 14,97%. Takáto zmena súvisela s nárastom príjmu z daňových príjmov, celkových grantov

a transferov, no opäť najmä nárastom príjmových finančných operácií. V roku 2020 prišlo z dôvodu pandémie k poklesu daňových príjmov. No aj napriek tomu celkové príjmy rozpočtov vzrástli, hlavne vďaka zvýšeniu príjmov z grantov a transferov a finančných operácií. V roku 2021 prišlo iba k malému nárastu, no vo všetkých príjmových oblastiach rozpočtu VÚC.

Teraz keď už vieme vývoj celkového príjmu VÚC, v nasledujúcej tabuľke si zobrazíme, aký podiel tohto príjmu tvorí podiel z dane z príjmu FO.

Graf č. 7: Pomer príjmu podielovej dane na celkovom príjme VÚC

Zdroj: vlastné spracovanie

Na prvý pohľad si môžeme všimnúť, že tento podiel je omnoho výraznejší ako pri obciach. V priemere príjem z podielovej dane tvorí necelých 50% z celkového príjmu VÚC. Je nutnosťou poukázať na to, že počas celého nami sledovaného obdobia tvorili daňové príjmy rozpočtu VÚC len výnosy z dane z príjmu FO, teda nami sledované príjmy z podielovej dane. Daňové príjmy sú najväčšou časťou bežného rozpočtu, a aj pre to tvoria takú výraznú časť celkového rozpočtu VÚC. Môžeme si všimnúť, že v rokoch 2017 a 2019 tento podiel mierne klesol. Tento jav mohol byť spôsobený práve vyšším nárastom príjmov z finančných operácií v týchto rokoch. V peňažnom vyjadrení však od roku 2015 do roku 2019 príjem z podielovej dane rástol. V jedinom roku z nami sledovaného obdobia prišlo k poklesu výnosu dane z príjmov FO a to v roku 2020. Môžeme tak vidieť, ako podiel dane z príjmov FO na celkových príjmoch VÚC klesá. Práve počas dvojročného obdobia pandémie bol podiel dane z príjmov FO na celom rozpočte VÚC najmenší za celé sledované obdobie.

V roku 2021 daňové príjmy opäť stúpili a dostali sa približne na rovnakú úroveň ako v roku 2019.

Veľký význam tvoria podielové dane v rozpočtoch obcí a VÚC aj vo výdavkovej časti rozpočtu. Prostredníctvom podielových daní územné samosprávy financujú verejné, ale aj neštátne základné umelecké školy, materské školy, jazykové školy a školské zariadenia. Informácie potrebné na rozdeľovanie a poukazovanie výnosu dane z príjmov FO na školstvo sú uvedené v §7 zákona č. 597/2003 Z.z. o financovaní škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.

4.2 Podielová daň v Dánsku

Dánsko je škandinávskou krajinou, ktorá je členom Európskej únie, NATO a tiež podpísalo dohovor o založení Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Nie je členom menovej únie a menou je dánska koruna (DKK). V roku 2022 bol priemerný ročný kurz vo výške 7,44 DKK za 1 euro. Za obdobie od začiatku januára 2023 do konca apríla 2023 bol priemerný kurz vo výške 7,45 DKK za 1 euro. Dánsko patrí medzi unitárne štáty s vysokou mierou decentralizácie spolu s Fínskom a Švédskom. Môže sa pýšiť moderným trhovým hospodárstvom, najmodernejším priemyslom, najmä v oblasti obnoviteľnej energie a svetovými firmami s liečivami. O Dánsku je známe, že má vysokú životnú úroveň obyvateľov.

V roku 2007 prebehla v Dánsku významná štrukturálna reforma, v dôsledku ktorej sa uskutočnilo rozdelenie obcí a krajov a rozdelenie úloh medzi obce, kraje a štát. Dánska miestna samospráva bola do roku 2007 stanovená reformou z roku 1970, po ktorej sa počet okresov znížil z 86 na 14 a počet obcí sa zredukoval z 1300 na 275. Táto reforma položila základy na zmenu usporiadania úloh a zníženie nákladov zo štátu na obce a kraje. Prišlo vďaka nej aj k finančnému vyrovnávaniu medzi bohatými a chudobnými obcami. Po reforme stupeň decentralizácie rástol a miestna samospráva tak získavala značnú autonómiu. Štrukturálna reforma tiež známa ako reforma municipalizácie v roku 2007 pozostávala z troch častí. Prvá časť mala názov nová mapa Dánska. išlo o novú mapu miestnej samosprávy, keďže opäť prišlo k zníženiu počtu obcí a krajov. Existujúcich 275 obcí sa zlúčilo a vzniklo 98 nových väčších celkov. Zrušilo sa všetkých 14 okresov a vzniklo 5 veľkých regiónov. Druhou časťou bol vznik nového finančného systému. V Dánsku je verejný sektor financovaný najmä z daní a odvodov, no väčšina príjmov je práve z daní. Vďaka reforme sa počet úrovní zdanenia znížil z troch na dve. Poslednou časťou bolo nové

rozdelenie úloh medzi obce, regióny a štát. Obce majú v kompetencii preventívnu zdravotnú starostlivosť, sociálne služby, hromadnú dopravu, cesty a tiež zamestnanosť. Regióny sú zodpovedné za zdravotníctvo, prípravu plánov rozvoja a riešenie operatívnych úloh. Štát spravuje policajné zložky, právny systém, výskum a vzdelávanie a ďalšie úlohy, ktoré nie je vhodné, aby spravovali obce. Prostredníctvom štrukturálnej reformy a vznikom regiónov, vznikol aj nový demokratický vládny orgán, krajská/ regionálna rada.

Aktuálne po štrukturálnej reforme je Dánsko rozdelené na 98 obcí a 5 regiónov, ktoré pokrývajú obce. Za miestne orgány sa považujú iba obce. Celkové riadenie a zodpovednosť za miestnu organizáciu má na starosti miestne zastupiteľstvo, ktorého poslanci sú volení na obdobie štyroch rokov. Na čele je starosta, ktorého si volia poslanci spomedzi svojich členov. Záležitosti regiónov riadi päť krajských/ regionálnych rád, z ktorých každá má 41 členov. Na čele rady je predseda, ktorého si volia členovia spomedzi seba. Po municipalizácii kraje stratili právo vyberať dane, čo bolo spôsobené znížením úrovni zdanenia na dve. Namiesto toho bol vytvorený špeciálny systém financovania, podľa ktorého ich budú financovať čiastočne obce a čiastočne štát. Dohľad nad obcami a regiónmi z právneho hľadiska vykonáva v Dánsku štátna správa.

Daňová správa v Dánsku je spoločným právnym orgánom pre sedem agentúr v skupine ministerstva daní, ktoré pomáhajú vytvoriť základ pre financovanie verejného sektora:

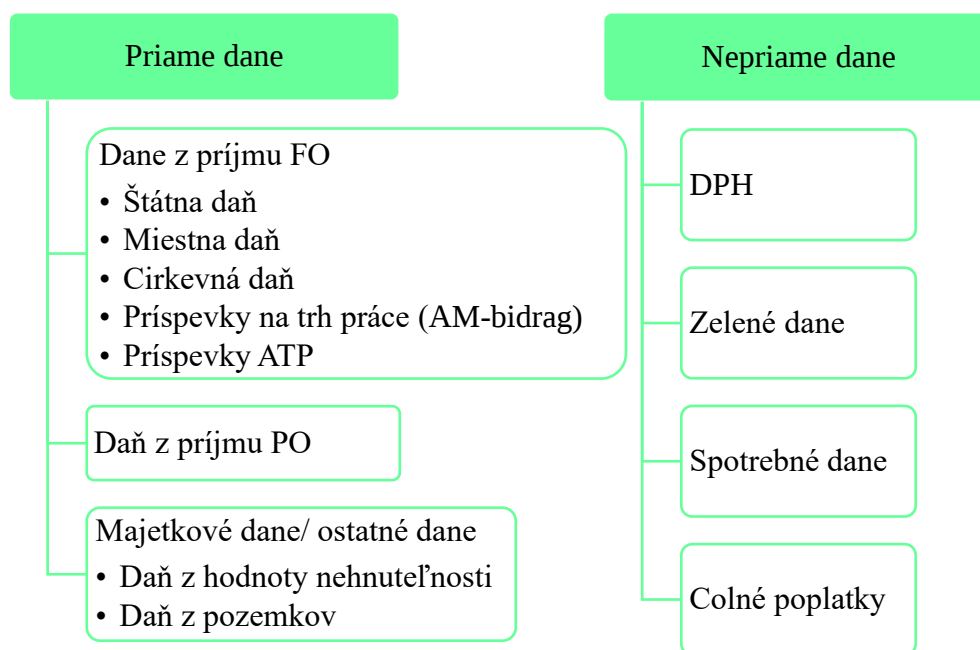
- „Dánsky daňový úrad (Skattestyrelsen) – zabezpečuje aby občania a podniky platili správne dane a poplatky,
- Colná agentúra – podporuje plynulý cezhraničný obchod a zabezpečuje colnú kontrolu,
- Hodnotiaca agentúra – zabezpečuje spravodlivé, jednotné a transparentné oceňovanie majetku,
- Dlhová agentúra – jej úlohou je zabezpečiť, aby čo najviac ľudí platilo svoje dlhy voči verejnému sektoru a zabráňuje vzniku nových dlhov,
- Dánska agentúra pre motorové vozidlá - zabezpečuje, aby boli všetky motorové vozidlá správne registrované a aby oceňovanie a výpočet dane boli jednotné a transparentné,
- Dánska agentúra pre rozvoj a zjednodušenie - udržiava existujúce IT systémy a vyvíja IT riešenia pre budúcnosť,

- Administratívna a servisná agentúra - zabezpečuje, aby bola skupina ministerstva daní podporovaná efektívnymi a profesionálnymi službami a administratívou.²²

Popri daňovej správe pôsobí aj dánska daňová rada, ktorá jej pomáha pri správe právnych predpisov o daniach a poplatkoch, s výnimkou colných predpisov.

Dánsko má jedno z najvyšších daňových zaťažení, veľmi nízke odvodové zaťaženie a jeho daňový systém zaradujeme k najzložitejším z členských štátov EÚ. Vysoké daňové zaťaženie FO je zmierňované značným množstvom daňových úľav a oslobodení, taktiež poskytovaním služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti, ktoré sa zameriavajú na podporu rodín a blahobytu občanov. Na podporu prilákania a udržania si zahraničných vysokokvalifikovaných výskumníkov a vývojárov zaviedlo Dánsko v roku 1992 daň pre výskumníkov a kľúčových zamestnancov, ktorá ponúka mimoriadne výhodné daňové podmienky. Podstatou výhody je nižšia daňová sadzba ako pri všeobecnej dani z príjmov.

Obrázok č.4: Daňová sústava Dánska

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: <https://skat.dk/data.aspx?oid=2244282>. Citované dňa: 24.4.2023

Daňová sústava Dánska pozostáva z priamych a nepriamych daní. Medzi nepriame dane spadá DPH, ktorá je zahrnutá v cene takmer všetkých tovarov a služieb. Spotrebné dane, ktoré sa vzťahujú na alkohol, nealkoholické nápoje, batérie, čokoládu, či sladkosti. Colné poplatky, ktoré sa platia pri prilete do Dánska za tovary nakúpené v štáte mimo EÚ. A ako

²² Daňová správa Dánska. Správa daní. [online]. Dostupné na: <https://www.skatteforvaltningen.dk/>

posledné zelené dane. Tieto dane sa platia za mŕňanie zdrojov spoločnosti, akými sú benzín, ropa, olej, elektrina, voda a odpad. Ich cieľom je prinútiť občanov k nižšej spotrebe a tak zníženiu zaťaženia životného prostredia. Všetky nepriame dane plynú do rozpočtu štátu.

Priame dane môžeme rozdeliť na tri veľké skupiny, a to dane z príjmu FO, daň z príjmu PO a majetkové dane. Medzi majetkové dane spadá daň z hodnoty nehnuteľnosti, ktorá sa vzťahuje len na vlastníkov bytov a domov. Hodnotu nehnuteľnosti určuje dánsky daňový úrad a daň sa platí štátu. Pri tejto dani je špecifické to, že ju platia obyvatelia Dánska aj za nehnuteľnosti, ktoré vlastnia v zahraničí, a taktiež osoby, ktoré nežijú v Dánsku, ale vlastnia tu nehnuteľnosť. Daň z pozemkov, alebo tiež daň z nehnuteľností sa platí dvakrát ročne priamo obci. Táto daň sa líši od obce k obci. Medzi ostatné dane patria daň z dedičstva a daň z darovania.

Daň z príjmu FO je v Dánsku progresívna a odvádza sa na centrálnej a miestnej úrovni. Je pomerne komplikovaná nakoľko sa skladá z viacerých daní a preto môže byť zdaniteľný príjem zdanený až do výšky 55,9%. Ak však sadzba dane presiahne daňový strop pre osobný príjem 52,06% (bez cirkevnej dane a príspevkov), horná sadzba dane sa zníži o rozdiel. Fyzické osoby rozlišujú **A-daň** (daň zrazená z príjmu pri zdroji počas roka vo forme preddavku) a **B-daň** (nezráža sa z príjmu pri zdroji, ako daň z úrokových príjmov a ziskov z podnikania). Daň z príjmu fyzických osôb pozostáva zo štátnej dane, miestnej dane a prípadne cirkevnej dane.

Štátna daň z príjmu je časť dane platená z príjmov, ktorá plyní štátu. Počíta sa ako progresívna a delí sa na dve daňové pásma. Spodné/ nízke daňové pásmo so sadzbou dane 12,09% (2023), ktorá sa použije na príjmy, ktoré presiahnu osobnú odpočítateľnú položku. Horné/ druhé daňové pásmo so sadzbou dane 15%. Táto sadzba dane sa použije na príjmy, ktoré presiahnu stanovený limit, ktorý je v roku 2023 v sume 568 900 DKK. Daňovým zvýhodnením pri štátnej dani je, že do určitej sumy sa daň neplatí. Používalo sa aj stredné daňové pásmo, to je však od roku 2010 zrušené.

Miestna daň, tiež nazývaná obecná daň, sa vypočíta zo zdaniteľných príjmov paušálnou sadzbou. Túto sadzbu si určuje každá obec osobitne. Výška sadzby dane pre FO teda závisí od toho, v ktorej obci fyzická osoba býva. Priemerná sadzba pre rok 2023 je 25,018%. Sadzby sa pohybujú od 23,10% do 26,30%. Miestnu daň vyberá štát, no celý príjem z tejto dane plyní do rozpočtu obce, preto v tomto prípade nemôžeme hovoriť o podielovej dani.

Cirkevná daň je automaticky uvalená na všetkých obyvateľov Dánska, avšak z platenia tejto dane môže byť osoba vyňatá na základe oznámenia o nehlásení sa k evanjelickej cirkvi dánskym úradom. Cirkevná daň sa platí spolu s ostatnými priamymi daňami, no sadzby dane sa opäť líšia od obce k obci. Pre rok 2023 sa sadzby dane pohybujú od 0,4% do 1,30%. Daň je využívaná na chod a údržbu kostolov.

Príspevky na trh práce musí platiť každý pracujúci občan. Sadzba je vo výške 8% a zamestnávateľ výšku príspevku odpočíta od hrubej mzdy zamestnanca po odpočítaní príspevkov a odvodov do doplnkových dôchodkových fondov. Tieto príspevky sa používajú na pokrytie dávok v nezamestnanosti, financovanie doplnkových vzdelávacích kurzov a tiež vyplácanie materskej.

Príspevky ATP (Arbejdsmarkedets Tillægspension) sú príspevky do doplnkového dôchodkového fondu trhu práce, ktoré v Dánsku platí každý občan vo veku od 16 do 66 rokov, ktorý pracuje aspoň 9 hodín týždenne.

Predmetom zdanenia dane z príjmu PO sú zdaniteľné zisky spoločností, ktoré sú v Dánsku rezidentmi, ale taktiež spoločností, ktoré nie sú rezidentami, no majú na území Dánska umiestnený efektívny manažment a stálu prevádzkareň. Sadzba dane z príjmu právnických osôb je lineárna vo výške 22%. Tá sa však nevzťahuje na spoločnosti, ktoré podnikajú v oblasti ťažby ropy a zemného plynu, tie majú sadzbu dane vo výške 25%. Pre spoločnosti v oblasti lodnej dopravy platí špecifický daňový systém. Lodné spoločnosti sa môžu v prvom príjmovom roku rozhodnúť platiť daň z tonáže miesto dane z príjmu PO. Daň z príjmu PO sa platí predbežne dvakrát za jedno zdaňovacie obdobie, a to 20. marca a 20. novembra.

Spoločnosti odvádzajú daň z príjmov PO štátu, avšak podľa zákona č.1241 zo dňa 22.8.2022 o dani z príjmov právnických osôb, patrí 14,24% obci alebo obciam, v ktorých spoločnosť alebo združenie pôsobí. Na základe tejto informácie a znalostí, ktoré máme z teoretickej časti môžeme daň z príjmu PO identifikovať ako podielovú daň. Táto podielová daň je v Dánsku zavedená od roku 2014.

Tab. č. 9: Vývoj sadzby podielovej dane Dánska

Rok	Podiel pre obce
2014	13,68%
2015	14,27%
2016 - 2021	15,24%
2022 -	14,24%

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1241>.*
Citované dňa: 24.4.2023

Trend vývoja podielovej dane z príjmu PO je rastúci. Na základe zákona č. 1164 zo dňa 6.9.2016 o dani z príjmov PO, bol podiel ustanovený vo výške 15,24%. Tento pomer bol zákonom č.1052 zo dňa 30.6.2020, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o vyrovňovaní obcí a obecných dotáciách obciam a rôzne iné zákony v sekcii 7 zmenený na 14,24%. Túto zmenu však omylom zabudli zapracovať do upraveného zákona o dani z príjmov PO z roku 2021. Preto úprava podielu na 14,24% bola zapracovaná do zákona o dani z príjmov PO až v roku 2022.

Tab. č. 10: Sumarizácia daňových príjmov štátneho a miestneho rozpočtu Dánska

Dane plynúce do štátneho rozpočtu	Dane plynúce do rozpočtu obcí
Priame dane	Priame dane
Štátna daň	Miestna daň
Príspevky na trh práce	Cirkevná daň
Príspevky ATP	Daň z pozemkov
Daň z hodnoty nehnuteľnosti	Daň z príjmov PO
Daň z príjmov PO	
Nepriame dane	
DPH	
Zelené dane	
Spotrebné dane	
Colné poplatky	

Zdroj: *vlastné spracovanie*

Z tabuľky môžeme vyčítať, že väčšina daňových príjmov z priamych daní a všetky príjmy z nepriamych daní plynú do štátneho rozpočtu. Do rozpočtu obce plynú iba príjmy z priamych daní. Zatiaľ čo prvé tri priame dane plynú do miestneho rozpočtu celé, daň z príjmu PO plyní do rozpočtu obce len podielovo.

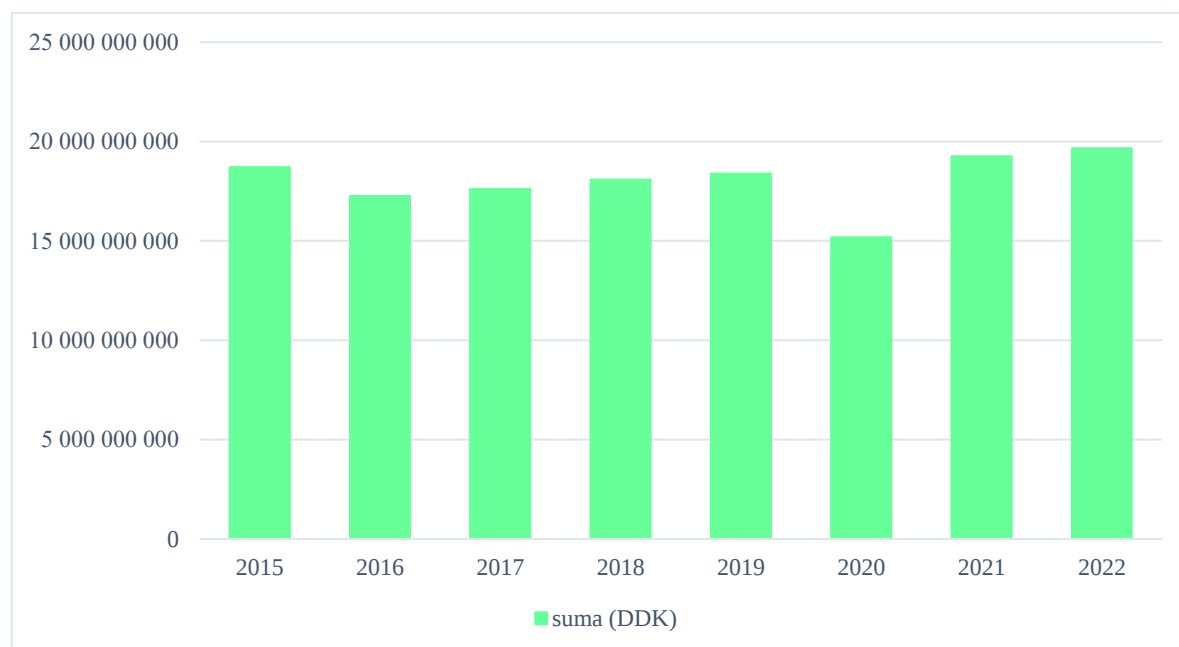
Miestna a cirkevná daň sa vypočíta zo zdaniteľného príjmu vypočítaného podľa zákona o dani z príjmov fyzických osôb. Výška dane z príjmu zodpovedá stanovenému percentu,

ktoré si stanovuje každá obec sama prostredníctvom obecného zastupiteľstva na príslušný kalendárny rok. Obecné zastupiteľstvo okrem stanovenia sadzby miestnej dane stanovuje aj sadzbu pre cirkevnú daň a taktiež navrhuje rozpočet obce. Podľa zákona o dani z príjmov obce a zákona o zrážkovej dani, dane z príjmov obce od FO a cirkevnej dane vyplatí jednotlivým obciam štát. Štát teda vypláca jednotlivej obci na začiatku kalendárneho mesiaca sumu, ktorá predbežne pokryje miestnu daň z príjmu a cirkevnú daň, a ktorá zároveň zodpovedá jednej dvanástine ročnej sumy, ktorá podľa schváleného rozpočtu pre obce tvorí príjem z dane z príjmov FO a cirkevnej dane.

Zo spoločností, ktoré podliehajú dani z príjmov PO, pripadá obci, v ktorej spoločnosť pôsobí, obecný podiel na dani z príjmov. Štát, ktorý vyberie daň z príjmu PO, vyplatí v rozpočtovom roku jednotlivej obci podiel na dani od spoločnosti, a to vo výške jednej dvanástiny v každom mesiaci rozpočtového roka. Obec, v ktorej má PO sídlo, je povinná dohliadnuť na výpočet rozdelenia medzi oprávnené obce. Pravidlá pre zúčtovanie súm oprávneným obciam stanovuje ministerstvo daní.

V nasledujúcom grafe môžeme vidieť čísla za jednotlivé roky, ktoré zobrazujú výšku príjmu z podielovej dane, plynúceho do rozpočtu obcí.

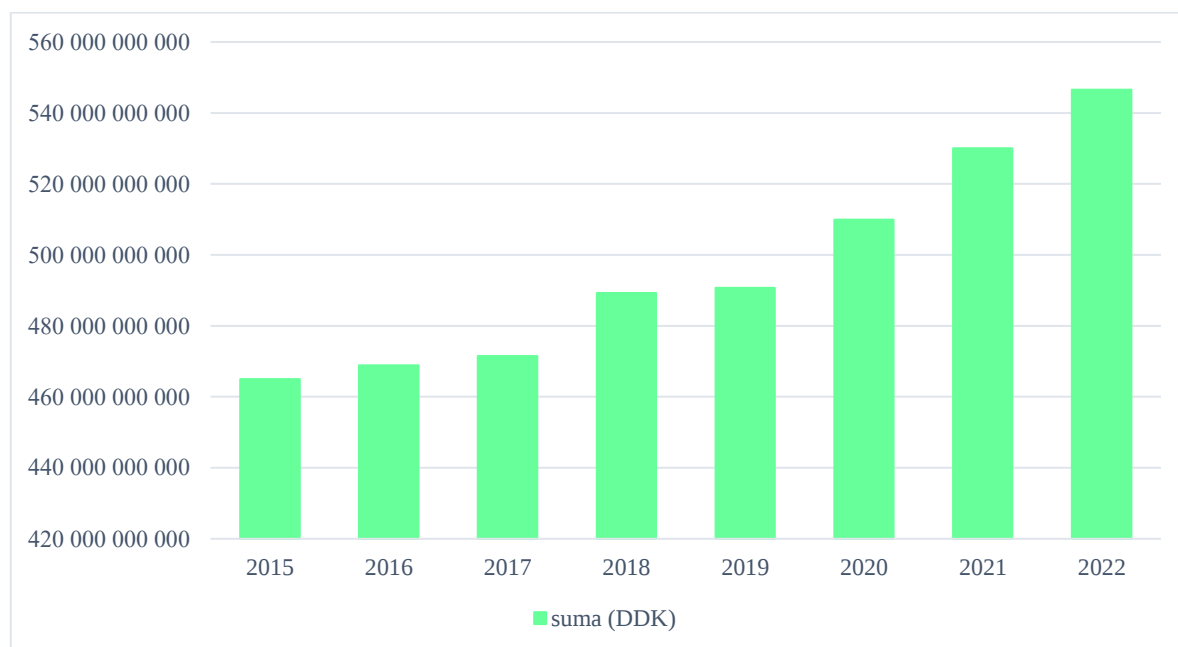
Graf č. 8: Prevody podielu dane z príjmov právnických osôb do rozpočtov obcí

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa:*
<https://www.statbank.dk/statbank5a/selectvarval/define.asp?PLanguage=1&subword=tabse1&MainTable=REGK11&PXSID=224838&tablestyle=&ST=SD&buttons=0>. Citované dňa: 30.4.2023

Na grafe vidíme v akej výške boli príjmy pre obce z podielu z dane z príjmu PO v rokoch od 2015 – 2022. Rozdiely medzi jednotlivými rokmi neboli veľmi viditeľné, resp. boli zanedbateľné a držali sa na úrovni 17 až 18 mld. DKK. Výrazný prepád bol zaznamenaný v roku 2020. Je to však rok, kedy bola kovidová situácia na celom svete problémom, výnimkou nebolo ani Dánsko. Pokles medzi rokmi 2019 a 2020 bol o viac ako tri miliardy DKK. V roku 2021, vďaka vysokej zaočkovanosti občanov prišlo k postupnému uvoľňovaniu opatrení, až v septembri 2021 boli zrušené všetky opatrenia, a tak prišlo aj k opätovnému nárastu príjmov z podielu z dane z príjmov PO pre obce. Nárast predstavoval niečo málo cez štyri miliardy DKK.

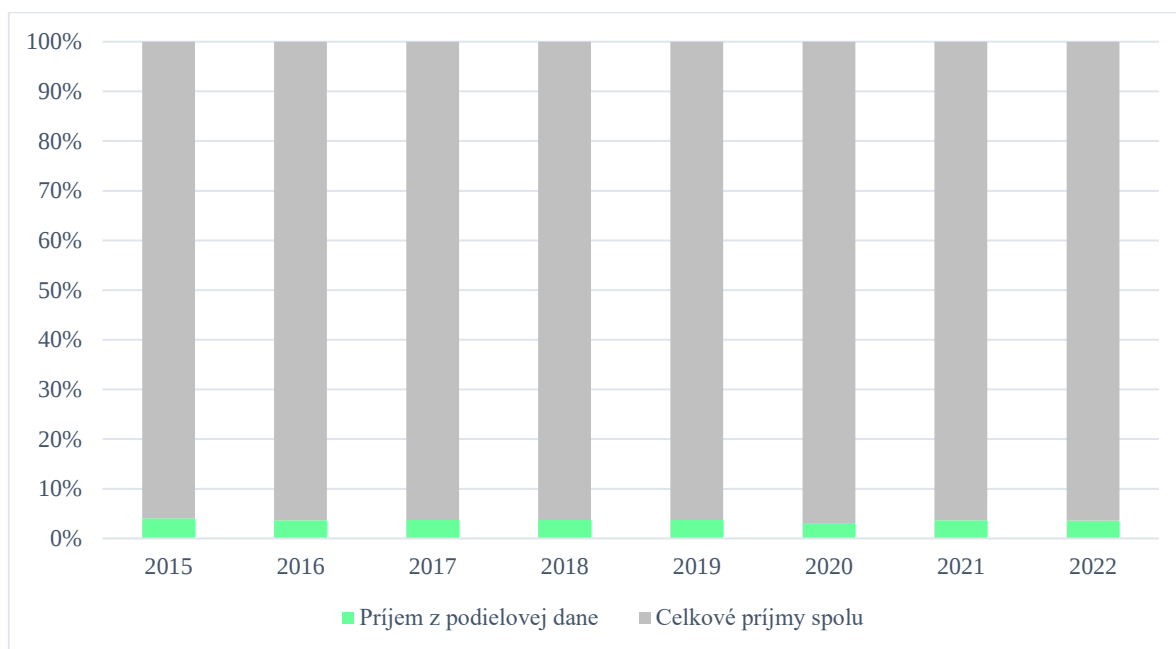
Graf č. 9: Celkový príjem obcí

Zdroj: *vlastné spracovanie podľa:*
<https://www.statbank.dk/statbank5a/selectvarval/define.asp?PLanguage=1&subword=tabse&MainTable=REGK11&PXSID=224838&tablestyle=&ST=SD&buttons=0>. Citované dňa: 30.4.2023

Ako môžeme vidieť na grafe, celkové príjmy obcí mali v nami skúmanom období stúpajúci trend. Aj napriek úradujúcej pandemickej situácii, v roku 2020 neprišlo v Dánsku k poklesu celkových príjmov. Dôvodom môže byť napríklad výrazná podpora od štátu v podobe dotácií pre obce.

Graf č. 10: Pomer príjmu podielovej dane na celkovom príjme obce

Zdroj: vlastné spracovanie

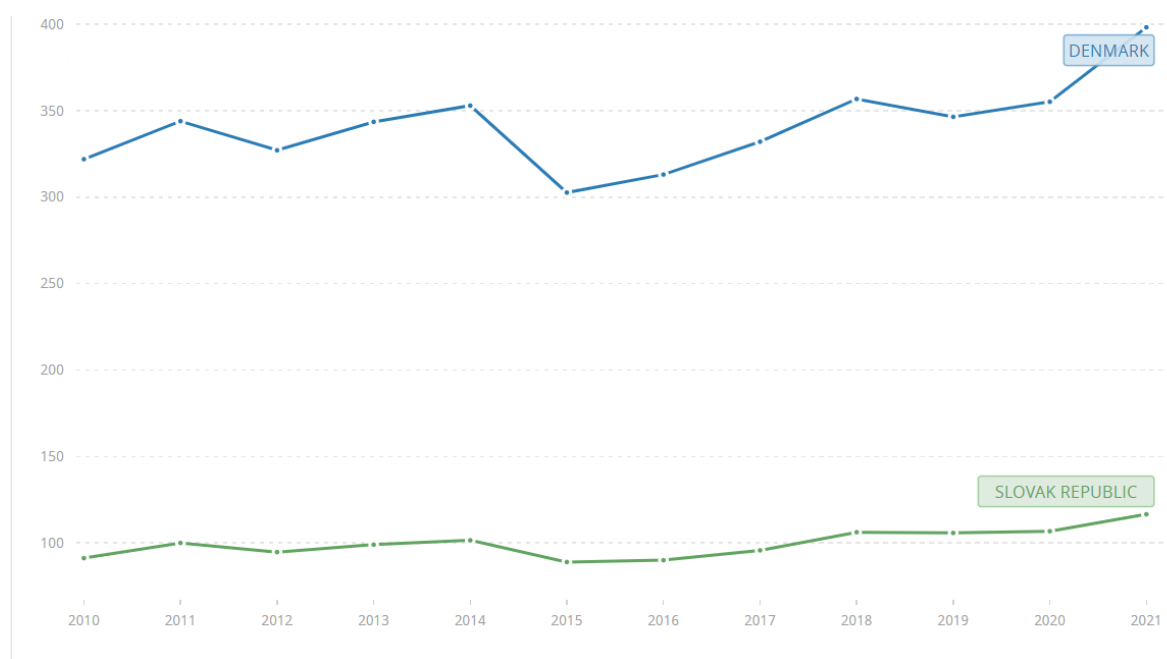
Ako sme si vyššie spomínali, príjem z podielu z dane z príjmu PO pre obce je vo výške 14,24%. Tento podiel sa počíta z dane, ktorá je vyberaná štátom v podobe dane z príjmu PO vo výške 22% zo zdaniteľného príjmu spoločnosti. Obciam v Dánsku plynú do rozpočtov celé príjmy z miestnej a cirkevnej dane z príjmu FO, taktiež dane z pozemkov. No úplne najvyšší príjem pre obce tvoria štátne dotácie a ostatné finančné výnosy, ktoré tvoria v priemere až 86% celkového príjmu obcí. Podiel dane z príjmu PO tvorí v číselnom vyjadrení značnú sumu peňazí, no na celkových príjmoch obce sú to nevýrazné necelé 4%. V roku 2020 tvoril príjem z dane z príjmu PO pre obce len necelé 3%. Čo odpovedá situácii, ktorú sme si ukázali na predchádzajúcich grafoch, kedy príjmy z podielovej dane pre obce klesli, no celkový rozpočet obce rástol. Podiel príjmu z dane z príjmu PO nie je v porovnaní s celkovým príjmom obce vôbec výrazný, no aj napriek tomu je pre obce výhodný. Spočíva to najmä v tom, že tento príjem je pre obce tým vyšší, čím viac spoločností sídli na ich území. Zároveň pre spoločnosti nepredstavuje žiadny ďalší náklad v podobe vyššej dane, ktorú by mali platiť, keďže oni platia stále daň v podobe 22% a až z nej potom štát podielom odvedie tej ktorej obci jej podiel.

4.3 Komparácia a návrh zlepšení

Zámerom diplomovej práce je komparácia významu podielových daní vo vybraných krajinách. Rozhodli sme sa v tejto práci porovnať podielovú daň na Slovensku a v Dánsku. Oba štáty sú unitárnymi štátmi a tak majú jednotnú sústavu štátnych orgánov a jednotný právny poriadok. Dánsko je krajinou, ktorá je rozlohou 42 951 km² a počtom obyvateľov približne 5,9 milióna porovnateľná so Slovenskom, ktorého rozloha je 49 035 km² a počet obyvateľov necelých 5,5 milióna.

Napriek porovnateľnosti z pohľadu rozlohy a počtu obyvateľov, môžeme pozorovať značné rozdiely v oblasti ekonomiky. Na grafe nižšie môžeme vidieť výrazný rozdiel vo výške hrubého domáceho produktu Slovenska a Dánska. Dánsko malo v roku 2020 najvyšší pomer daní k HDP zo všetkých krajín Európskej únie. Čím vyšší pomer daní k HDP, tým ide do štátnej pokladnice viac peňazí, a tak sú lepšie financované verejné služby, ako je vzdelávanie a infraštruktúra.

Graf č. 11: HDP Dánska a Slovenska (USD)

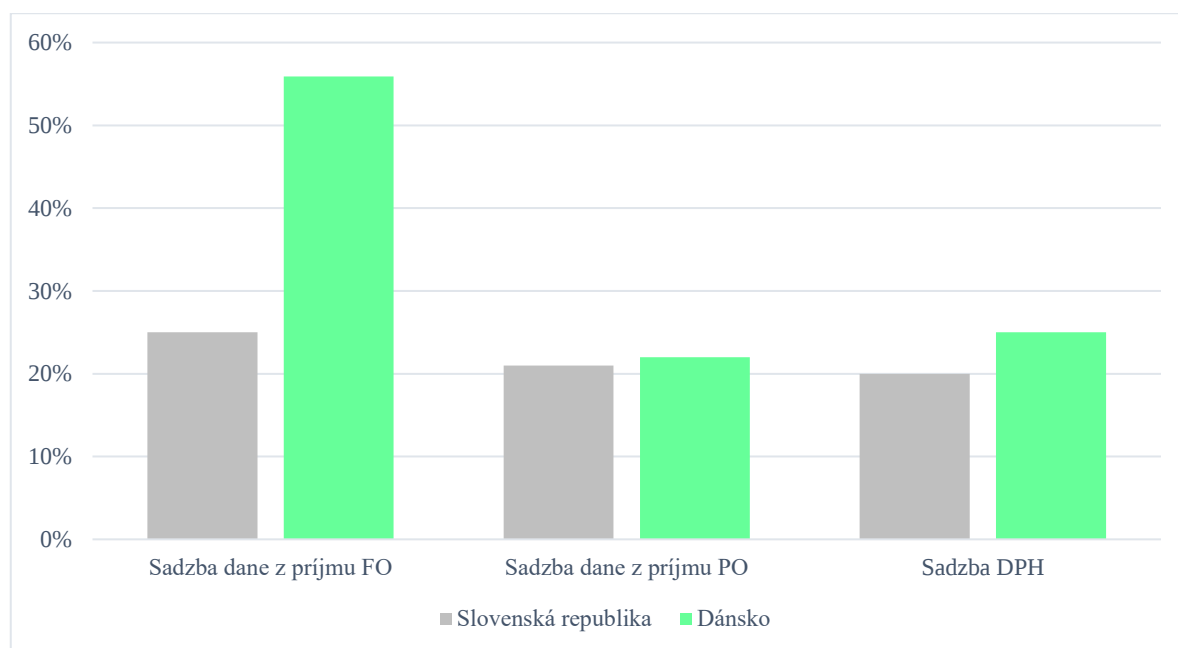

Zdroj: *The world bank*, Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&fbclid=IwAR07BGqpo1NB4Y9F9jOz4ywwVLt27nfSFTzAZBxRk0uHHKzQGsqOiKFvXr4&locations=DK-SK&start=2010>

Z grafu môžeme vyčítať vývoj HDP od roku 2010 do 2021. V roku 2022 HDP oboch krajín pokračovalo v stúpajúcom trende. Výrazný pokles vidíme v Dánsku v roku 2015, ktorého dôvodom bolo hospodárske oslabenie susedných krajín a z toho vyplývajúci slabý export.

Dánsky hrubý domáci produkt zaznamenal v období pandémie o niečo väčší pokles ako slovenský, keďže dánska ekonomika je závislá od zahraničného obchodu, ktorý sa počas pandémie značne obmedzil. Avšak vďaka vysokej zaočkovanosti a postupnému uvoľňovaniu obmedzení, HDP v nasledujúcich rokoch opäť mohol rásť. Na rozdiel od Dánska, ktorého HDP zaznamenalo výraznejšie výkyvy, slovenský HDP zaznamenal pokles v roku 2015 a v období pandémie, no v omnoho menších sumách. Ostatné roky konštantne rástol.

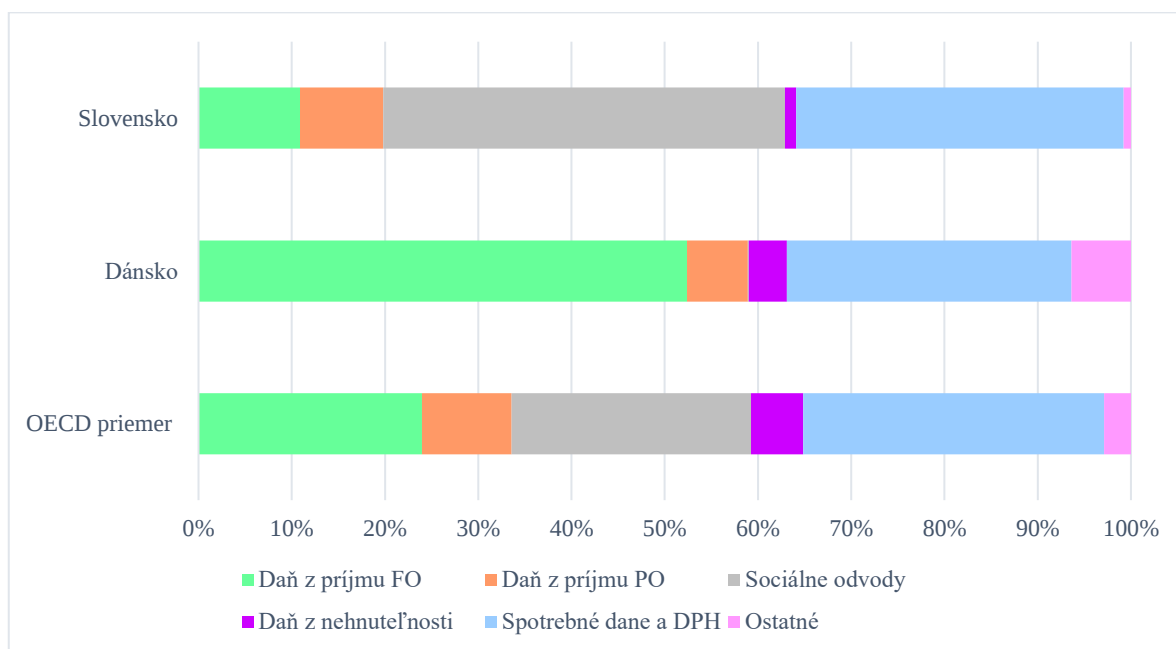
Graf č. 12: Sadzby dane z príjmu a DPH Dánska a Slovenska

Zdroj: vlastné spracovanie

Ďalšie rozdielne ale aj porovnateľné situácie vidíme v oblasti zákonných sadzieb dane z príjmu a DPH. Dánsko a Slovensko majú porovnateľnú sadzbu dane z príjmu PO. Na Slovensku sa spoločnosti zdaňujú sadzbou 21% a v Dánsku 22%. Väčší rozdiel môžeme vidieť pri sadzbe dane z pridanej hodnoty. Zatiaľ čo na Slovensku je vo výške 20% v Dánsku je druhá najvyššia zo štátov EÚ vo výške 25%. Najvýraznejší nepomer v sadzbách vidíme pri sadzbe dane z príjmu FO. V oboch krajinách je táto sadzba progresívna. Na Slovensku sú sadzby dane z príjmu FO vo výške 19% a 25%. V Dánsku sa však daň z príjmu FO skladá z niekoľkých daní a preto výška sadzby dane pre FO môže dosiahnuť výšku až 55%. Je to najvyššia zákonná sadzba dane v EÚ.

Graf č. 13: Podiel daní a odvodov na celkových daňových príjmoch

Zdroj: vlastné spracovanie

Ďalšie parametre, ktoré sme sa rozhodli porovnať, sú podiely jednotlivých daní a odvodov na celkových daňových príjmoch krajiny. Pre lepšiu predstavu sme v grafe uviedli aj priemerné hodnoty OECD. Slovensko je krajinou, ktorá má vysoké odvodové zaťaženie, ktoré tvorí až 44% celkových daňových príjmov. Nasledujú príjmy zo spotrebných daní a DPH (nepriame dane), ktoré tvoria 35% a najnižšie sú príjmy z priamych daní, vo výške len 21%.

Daňové príjmy v Dánsku sú tvorené prevažne priamymi daňami, ktoré tvoria necelých 70% celového príjmu. Najmä daňou z príjmu FO, ktorá tvorí 52%. Nasledujú príjmy z nepriamych daní, najmä DPH, ktoré tvoria 30% z celového príjmu. Najvýraznejší rozdiel oproti Slovensku je to, že v Dánsku tvoria odvody na sociálne poistenie iba 0,1% z celkových príjmov. Vysoké daňové zaťaženie Dánska úzko súvisí so škandinávskym modelom sociálneho zabezpečenia. Väčšina obyvateľov Fínska, Dánska a Švédska podporuje vysoké zdanenie, pretože vedia, že ich peniaze z daní sa vynakladajú na cenné zdroje a zaplatené dane považujú za investíciu do svojej lepšej budúcnosti a vyššej kvality života. Mnohí dánski politici sa zameriavajú na kvalitu života a celkové šťastie svojich občanov, a preto zabezpečujú vysoko financovaný systém sociálneho zabezpečenia. Z tohto dôvodu nie je prekvapujúce, že vzdelávanie je úplne bezplatné aj na univerzitnej úrovni a každý dánsky študent dostáva od vlády približne 900 eur. Dánsko má tiež jednu z najštedrejších politík rodičovskej dovolenky na svete, ktorá umožňuje rodičom čerpať od štátu finančný príspevok až 32 týždňov na starostlivosť o novorodenca po narodení. Taktiež

poskytuje kvalitnú a bezplatnú zdravotnú starostlivosť pre všetkých občanov. Hoci životné náklady a zdanenie sú v Dánsku vysoké, blahobyt obyvateľov má prednosť pred hospodárskym rastom. Dánska ekonomika by mohla byť určite vzorom pre mnoho krajín. Pre Slovensko by bolo prínosom prestať chápať platenie daní ako okrádanie štátom a začať to brať ako investíciu do lepšej budúcnosti. Otázkou samozrejme zostáva, ako efektívne by sa vybrané dane na Slovensku využili a či by to malo rovnaký pozitívny dopad ako práve v Dánsku.

Daňová sústava oboch krajín pozostáva z priamych a nepriamych daní. Rozdiely však nachádzame aj tu. Na Slovensku do nepriamych daní zaraďujeme spotrebné dane a DPH. V Dánsku pod nepriame dane patria okrem DPH a spotrebných daní, do ktorých spadá aj tzv. tučná daň, ktorá je uvalená na čokoládu a sladkosti, aj colné poplatky a zelené dane. Zatiaľ čo Slovensko má najnižšie príjmy z ekologických daní v EÚ, Dánsko je dlhodobo lídrom v politike zmierňovania klimatických zmien. V roku 2022 tam prebehla ekologická reforma, ktorá mala za následok ďalšie zvyšovanie uhlíkovodíkových daní. Vzorom pre Slovensko by mohli byť aj ďalšie dane, ktoré sa v Dánsku platia. Ide o tzv. pravidelné dane, ktorými sú daň z hmotnosti vozidla, daň z ekologických vozidiel (zelená daň z vozidiel) a CO₂ daň z vozidla. Tieto dane občania platia v závislosti od toho, kedy bolo vozidlo prvýkrát zaregistrované.

V prípade priamych daní tu môžeme vidieť viacero rozdielov. Základ je však obdobný ako u nás. Dane z príjmu, majetkové dane a ostatné dane nachádzame v oboch krajinách. V Dánsku, na rozdiel od Slovenska, majú aj daň z dedičstva a daň z darovania.

Najvýraznejšie rozdiely si však môžeme všimnúť pri daniach z príjmu. Na Slovensku sa daň z príjmu PO zdaňuje 21% sadzbou dane. Táto daň celá plynie do rozpočtu štátu. Zatiaľ čo v Dánsku je daň z príjmu PO ako jediná podielovou daňou. Táto daň sa zdaní 22% sadzbou dane a odvedie sa štátu. Štát potom z vybratej dane od každej spoločnosti odvedie 14,24% tej municipalite, v ktorej spoločnosť pôsobí. Ak spoločnosť pôsobí vo viacerých obciach, spomínaný podiel sa rozdelí medzi tieto obce vo vzťahu k súčtu miezd, vrátane tantiém a podielov na zisku, ktoré boli v minulom hospodárskom roku vyplatené zamestnancom spoločnosti v každej z obcí.

V prípade dane z príjmu FO je to trochu komplikovanejšie. V oboch štátoch je progresívna, no v Dánsku sa táto daň skladá z niekoľkých ďalších daní. Konkrétne zo štátnej dane, ktorú vyberá štát a celá plynie do rozpočtu štátu, príspevky na trh práce a príspevky do

doplňkového dôchodkového fondu, ktoré taktiež vyberá štát a plynú do jeho rozpočtu. A nakoniec z miestnej a cirkevnej dane. Obe tieto dane vyberá štát, no plynú do rozpočtu obcí. V tomto prípade nejde o podielovú daň nakoľko celou sumou plynú do rozpočtu obce. Na Slovensku naopak práve daň z príjmu FO je jedinou podielovou daňou. Daň vyberá štát a následne ju podielom 70% a 30% rozdelí medzi mestá/obce a VÚC.

V Dánsku je daňový systém veľmi komplikovaný, no aj napriek tomu systém výpočtu a rozdelenia výnosu dane z príjmu obciam je tam omnoho jednoduchší a efektívnejší ako na Slovensku. Funguje na princípe teritoriality. Štát vyberie daň z príjmu PO od každej spoločnosti a na základe toho, kde daná spoločnosť sídli/ pôsobí, dá tej ktorej obci podiel z výnosu na dani spoločnosti vo výške 14,24%. Štát ich vyberá preto, že v Dánsku fungujú na princípe mesačnej platby, ktorú štát platí obci v takej výške, ktorá podľa schváleného rozpočtu pre obce tvorí jej mesačný príjem z tejto dane. Na Slovensku sa princíp teritoriality neuplatňuje. Štát vyberie daň z príjmu FO a rozdeľuje ju podľa zákonom určeného podielu medzi obce a VÚC. Následne sa tento podiel delí jednotlivým obciam na základe kritérií, akými sú počet obyvateľov, nadmorská výška, počet žiakov, či počet občanov nad 60 rokov. To, že takýto model nie je celkom optimálny ukazuje aj skutočnosť, že od zavedenia prešiel už niekoľkými úpravami podielov pre jednotlivé stupne verejnej správy.

Ďalším rozdielom je systém boja proti regionálnym rozdielom. Na Slovensku je tento systém veľmi obmedzený. Aj z tohto dôvodu môžeme na SR pozorovať diametrálnu odlišnosť životného štandardu medzi západnými a východnými regiónmi. Túto odlišnosť si môžeme ukázať konkrétne na tom, ako za posledné roky veľké množstvo obyvateľov odchádza, nie len za prácou, ale aj vyššou životnou úrovňou, z východného Slovenska na západné. Západné Slovensko, najmä hlavné mesto, za posledné roky zaznamenalo značný rozvoj, no prosperita Slovenska ako celku je zanedbaná. V Dánsku je boj proti veľkým rozdielom medzi municipalitami omnoho výraznejší. Keďže v Dánsku dbajú na blahobyt svojich obyvateľov chcú, aby bol každému občanovi poskytnutý rovnaký životný štandard. A preto obce, ktorých základ dane na obyvateľa je vyšší ako priemerný základ dane na obyvateľa v celej krajine, poskytujú ročnú dotáciu obciam, ktorých základ dane na obyvateľa je nižší ako priemerný základ dane na obyvateľa v celej krajine. Výška príspevku sa vypočíta ako rozdiel ZD obce na obyvateľa a priemerného ZD na obyvateľa celej krajiny vynásobený percentom vyrovnania a priemernou úrovňou zdanenia obcí. Na takomto systéme poskytovania dotácií medzi obcami, aký je zavedený v Dánsku by sa dalo pracovať aj na

Slovensku. Dokázalo by to rovnomerne zvýšiť príjmy nízkopríjmových obcí a zlepšiť tak rozvoj infraštruktúry a kvality života.

Slovensko je krajina, ktorá považuje podielové dane za významný zdroj financovania územnej samosprávy. Dôležitosť príjmu z podielovej dane pre rozpočty obcí a VÚC v SR dokazujú grafy, v ktorých môžeme vidieť, že podiel na výnose dane tvorí niečo málo cez 37% z celkových príjmov obcí a pri VÚC sa výnos dane pohybuje na úrovni 50%. No aj napriek významnému podielu dane z príjmu, obce na Slovensku často vyjadrujú svoju nespokojnosť s ich financovaním. Prijali by omnoho vyššie príjmy, prostredníctvom ktorých by mohli zlepšovať životnú úroveň svojich občanov.

V Dánsku je príjem z podielovej dane pomerne zanedbateľný. Na rozdiel od Slovenska neprikladajú takú významnosť tomuto príjmu. Dáni sa zamerali na zníženie počtu obcí procesom municipalizácie, ktorý mal za následok, okrem už spomínaného zníženia počtu obcí a regiónov, aj zefektívnenie financovania municipalít. Okrem toho do rozpočtov obcí plynú celé príjmy z miestnej a cirkevnej dane, ktoré sú súčasťou dane z príjmu FO. No najvýraznejší príjem pre obce tvoria príjmy z finančných výnosov a štátne dotácie. Nakoľko má Dánsko moderné trhové hospodárstvo, priemysel v oblasti obnoviteľnej energie a globálne farmaceutické spoločnosti, nie je tak veľmi zvláštne, že práve príjmy z finančných výnosov akými sú napríklad tržby z predaja CP a podielov, kurzové zisky, výnosy z dlhodobého a krátkodobého finančného majetku, ako dividendy a podiely na zisku, tvoria najväčšiu časť financovania obcí.

Na záver si to môžeme zhrnúť tak, že systém rozdelenia podielovej dane v Dánsku je omnoho jednoduchší ako na Slovensku, najmä z dôvodu municipalizácie a princípu teritoriality, a zároveň je lepšie prepracovaný a stabilnejšie nastavený, a tak jednoduchšie uchopiteľný. Nemusel prejsť toľkými úpravami a prípadné spôsobené nerovnosti medzi jednotlivými municipalitami sú pokryté dotáciami, ktoré plynú z rozpočtov bohatších municipalít do rozpočtov tých menej bohatých. Z tohto dôvodu je Dánsko v boji proti regionálnym rozdielom omnoho úspešnejšie. Na rozdiel od Slovenska, kde sa regionálne rozdiely doteraz nepodarilo odstrániť, ba naopak, skôr sa ešte viac prehĺbili. Namiesto prikladania významnosti podielovým daniam, majú vyššie daňové zaťaženie, z čoho plynú do štátu vyššie príjmy, ktoré sú efektívne využité, či už na sociálne zabezpečenie, alebo aj v podobe dotácií pre obce. Do obcí plynú viac druhov príjmov, no nie v podobe podielovej dane ale celým výnosom. Na Slovensku to takto nefunguje a aj celkové príjmy obce sú

nižšie, a preto majú jednotlivé obce výrazný problém s financovaním niektorých potrieb. Keďže na Slovensku existuje veľa malých obcí s nízkym počtom obyvateľov, je problém, aby tieto obce boli finančne zabezpečené len na základe počtu obyvateľov alebo ďalších zákonných kritérií, či menších dotácií. Preto dokážeme na Slovensku nájsť niekoľko obcí, ktoré postupujú vpred, no aj také, čo len veľmi ťažko dokážu mať tak nastavený rozpočet, aby mimo základných výdavkov financovali ešte aj rozvoj alebo čo i len obnovu verejných priestranstiev. Takéto obce môžu byť od seba vzdialené dokonca len pár kilometrov.

Pre Slovensko by bolo určite veľkou výhodou prejsť podobným procesom zlúčenia obcí, ako v Dánsku, čo by zefektívnilo a zjednodušilo systém rozdelenia výnosu dane z príjmu obciam. Tak radikálny proces municipalizácie, ako prebehol v Dánsku, by bol síce na Slovensku ťažšie uskutočniteľný, najmä z dôvodu veľmi členitého terénu, no keď sa chce, spôsob sa nájde. Taktiež môže byť inšpiráciou zníženie úrovni zdanenia na dve a vytvorenie špeciálneho systému financovania pre VÚC. A ako posledné by bolo vhodné zamyslieť sa nad implementáciou opatrení proti regionálnym rozdielom, napríklad v podobe financovania chudobnejších obcí tými bohatšími, čo by viedlo k zlepšeniu životnej úrovne celej krajiny.

Záver

Prostredníctvom tejto práce sa nám otvorili možnosti dozvedieť sa, akým spôsobom sú plnené rozpočty územnej samosprávy na Slovensku a municipalít v Dánsku. Dozvedeli sme sa, aký veľký, alebo naopak malý význam v tom zohráva príjem z podielových daní. Pri pátraní a pracovaní s číselnými údajmi sme sa oboznámili s rôznymi štatistickými portálmi, čo pre nás bude určitou pridanou hodnotou do budúcnosti.

Prvá kapitola bola zameraná na získanie potrebných teoretických informácií, ktoré nám pomohli oboznámiť sa s problematikou, ktorá vyplýva z názvu práce. Bolo pre nás dôležité pochopiť, akým spôsobom územná samospráva tvorí svoj rozpočet, na základe ktorého potom hospodári a aké miesto zastáva v tom rozpočte príjem z podielovej dane. Nikdy sa však nezačína od konca, a preto aj v našej teoretickej časti sme si najprv priblížili verejnú správu, jej vývoj a členenie. Následne sme charakterizovali jednotlivé podsystémy verejnej správy, ktorými sú štátna správa, samospráva a verejnoprávne korporácie. Ďalej sme sa vo všeobecnosti venovali fiškálnej decentralizácii, no priblížili sme si aj jej priebeh na Slovensku. Aby sme sa mohli oboznámiť s podielovou daňou, rozobrali sme si najprv celú daňovú sústavu SR. V poslednej časti prvej kapitoly sme sa dostali k rozpočtom. Tu sme si ukázali aké príjmy a výdavky tvoria rozpočty obcí a VÚC a následne sme opísali rozpočtový proces.

V druhej kapitole sme sa venovali vytýčeniu hlavného cieľa našej práce a taktiež stanoveniu čiastkových cieľov, ktoré slúžia na splnenie hlavného cieľa. Ciele sme si určili na základe toho, k čomu sme chceli dospieť prostredníctvom našej práce.

Následne sme v tretej časti spracovali spôsoby akými sme sa snažili dosiahnuť nami stanovený hlavný cieľ. Využili sme pri tom všetky dostupné informácie, ktoré sme našli na štatistických úradoch a odborných stránkach, ktoré sa našou problematikou zaoberali.

Poslednú kapitolu výsledky práce sme si rozdelili na tri časti. Prvá časť bola zameraná na bližšie špecifikovanie delenia podielovej dane obciam a VÚC na Slovensku. Priblížili sme si, prostredníctvom tabuliek, akými ďalšími percentami sa podielová daň člení jednotlivým obciam a VÚC. Po získaní týchto teoretických informácií sme sa zamerali na konkrétne číselné údaje. Údaje získané z portálu finančnej správy sme zanalyzovali a graficky zobrazili výšku príjmu z podielovej dane a taktiež celkovú výšku príjmu obcí a VÚC. Na záver analýz pre obce a VÚC sme pomocou grafu zistili percento akým sa podielová daň podieľa na ich

celkovom príjme, vďaka čomu sme mohli zhodnotiť jej význam pre jednotlivé rozpočty územnej samosprávy. Zistili sme, že na Slovensku je podielovým daniam prikladaný veľký význam. V prípade obcí, tvoria podielové dane 37% celkového príjmu a pre VÚC je to až 50% celkového príjmu.

Druhá časť bola venovaná oboznámeniu sa s daňovou sústavou Dánska. Nebola to ľahká úloha, keďže Dánsko má jeden z najkomplikovanejších daňových systémov v rámci štátov EÚ. Uviedli sme si výšku daňového zaťaženia v tejto škandinávskej krajine a aj to, do akých rozpočtov plyní ktorá daň. Pokračovali sme podielovou daňou, jej vývojom a spôsobom, akým plyní do rozpočtu municipalít. Získavanie potrebných údajov bolo o poznanie náročnejšie ako v prípade našej krajiny. No aj napriek ťažším podmienkam sa nám podarilo dopátrať sa k potrebným informáciám, ktoré sme preniesli do tejto práce. Potom sme prostredníctvom grafických zobrazení uviedli výšku príjmu z podielovej dane, výšku celkového príjmu municipalít a zistili sme tak, aké percento tvorí príjem z podielovej dane na celkovom rozpočte. V prípade Dánska sme zistili, že nekladú taký veľký dôraz na príjem z podielovej dane ako na Slovensku. Tu príjem z podielovej dane tvorí len 4% z celkového príjmu municipalít.

Prostredníctvom grafickej analýzy získaných údajov sme sa v poslednej časti mohli venovať porovnávaniu jednotlivých výsledkov, ku ktorým sme dospeli. V komparácií sme zhodnotili odlišnosť výberu podielovej dane, výšku percenta, ktorým plyní do rozpočtu územnej samosprávy a taktiež jej význam v nami vybraných krajinách. Zamerali sme sa aj na spôsob znižovania regionálnych rozdielov v krajine, ktorý má Dánsko na omnoho lepšej úrovni ako my. V závere sme načrtli aj niekoľko odporúčaní, ktorými by sa Slovensko mohlo od Dánska inšpirovať. Najvýznamnejšie odporúčanie, ktoré by malo za následok zefektívnenie financovania obcí prostredníctvom podielovej dane je zníženie počtu obcí. Takáto reforma by mala pre Slovensko význam aj v iných oblastiach.

V konečnom dôsledku môžeme povedať, že nami stanovené čiastkové ciele a hlavný cieľ sme splnili. Pomocou našej práce sme poukázali na to, akým spôsobom sa dajú získavať financie pre územnú samosprávu inak, ako je to u nás. Navrhli sme pre Slovenskú republiku niekoľko možných zlepšení inšpirovaných krajinou, ktorá je veľmi hospodársky vyspelá a má vysokú životnú úroveň.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. BELIČKOVÁ, Kornélia – NEUBAUEROVÁ, Erika – BÓR, Matej. *Rozpočtová teória, politika a prax*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 216 s. ISBN 978-80-7598-630-6
2. NEUBAUEROVÁ, Erika. *Financie územnosprávnych celkov*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2006. 316 s. ISBN 80-225-2225-2
3. NEUBAUEROVÁ, Erika. *Finančné aspekty decentralizácie verejnej správy*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2003. 170 s. ISBN 80-225-1711-9
4. SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo: daňová teória a politika I*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 360 s. ISBN 978-80-7598-107-3.
5. ŽÁRSKA, Elena a kol. *Verejná správa*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2016. 356 s. ISBN 978-80-225-4228-9

Elektronické dokumenty

6. Council on economic policies. Denmark's Green Tax Reform. [online]. In. CEP, [cit. dňa 3.5.2023]. Dostupné na: <https://www.cepweb.org/denmarks-green-tax-reform-g20-countries-should-take-notice/>
7. Daňová správa Dánska. Periodické dane. [online]. In. *skat.dk*, [cit. dňa 1.5.2023]. Dostupné na: <https://skat.dk/data.aspx?oid=2244370>
8. Daňová správa Dánska. Správa daní. [online]. In. *Skatteforvaltningen*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://www.skatteforvaltningen.dk/>
9. Daňová správa Dánska. Typy daní. [online]. In. *skat.dk*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://skat.dk/data.aspx?oid=2244282>
10. Dánsky daňový úrad. Tax in Denmark [online]. In. *skat.dk*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://skat.dk/getfile.aspx?id=147254>
11. EKONÓMIA ľudskou rečou. Ako fungujú podielové dane?/ Sčítanie obyvateľov 2021. [online]. In. *EKONÓMIA ľudskou rečou*, [cit. dňa 09.04.2023]. Dostupné na: <https://ekonomialudskourecou.sk/podielove-dane-scitanie-obyvatelov-2021/>

12. FINANČNÁ SPRÁVA SR. Archív noviniek a aktualít. [online]. In: *Finančná správa SR*, [cit. dňa 27.11.2022]. Dostupné na: <https://www.financnasprava.sk/sk/pre-media/novinky/archiv-noviniek/detail-novinky/dpfo-samospravy-opensdata-ts/bc>
13. FINANČNÁ SPRÁVA SR. OpenData FS. [online]. In: *Finančná správa SR*, [cit. dňa 09.04.2023]. Dostupné na: <https://opensdata.financnasprava.sk/opensdata/category/160-prevod-dpfo-uzemnej-samosprave>
14. MINISTERSTVO FINANCIÍ. Fiškálna decentralizácia. [online]. In: *MF SR*, [cit. dňa 25.02.2023]. Dostupné na: [https://www.mfsr.sk/files/archiv/fiskalna-decentralizacia/4747/78/Fiskalna decentralizacia ako sucast reformy verejnej spravy.pdf](https://www.mfsr.sk/files/archiv/fiskalna-decentralizacia/4747/78/Fiskalna%20decentralizacia%20ako%20sucast%20reformy%20verejnej%20spravy.pdf)
15. MINISTERSTVO FINANCIÍ. Fiškálna decentralizácia. [online]. In: *MF SR*, [cit. dňa 25.02.2023]. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/fiskalna-decentralizacia/>
16. MINISTERSTVO FINANCIÍ. Územná samospráva. [online]. In: *MF SR*, [cit. dňa 15.04.2023]. Dostupné na: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/verejne-financie/uzemna-samosprava/>
17. MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR. Financovanie regionálneho školstva [online]. In: *MINEDU*, [cit. dňa 15.04.2023]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/financovanie-zus-ms-js-a-skolskych-zariadeni-prostrednictvom-podielovych-dani/>
18. Ministerstvo vnútra a zdravotníctva Dánska. Štrukturálna reforma. [online]. In: *im.dk*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://english.im.dk/responsibilities-of-the-ministry/economics-of-municipalities-and-regions/structural-reform?fbclid=IwAR3TdfKPCVZ3yaiSvUHYLw9QsBMgeQ5E1SM1r0TN26sK7i1Zg0HnKhnbQs>
19. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Tlačové správy. [online]. In: *MV SR*, [cit. dňa 27.11.2022]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=k-priprave-reformy-verejnej-spravy-prizveme-aj-zastupcov-samospravných-združení-a-profesných-organizácií-ako-aj-sucasnu-parlamentnu-opozíciu-a-verejnosť>
20. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Tlačové správy. [online]. In: *MV SR*, [cit. dňa 27.11.2022]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove->

[spravy&sprava=stanovisko-ministerstva-vnutra-k-zaverecnej-sprave-nku-sr-o-implementacii-programu-eso](#)

21. MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Tlačové správy. [online]. In: MV SR, [cit. dňa 27.11.2022]. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=zamerom-spolocneho-projektu-rady-europy-a-eu-je-posilnenie-pozicie-samosprav>
22. NEUBAUEROVÁ, Erika – DUBROVINA, Nadiya. *Verejná správa v slovenskej republike – aktuálne problémy*. 2009. [online]. In: CORE. [cit. dňa 25.02.2023]. Dostupné na <https://core.ac.uk/download/pdf/14736911.pdf>
23. OECD. Taxing wages – Denmark. [online]. In. *OECDiLibrary*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/04582397-en/index.html?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2F04582397-en&fbclid=IwAR24EdpDGovr_KqH5LD_zzVd0yu0DKveFIj1wwIRmclP_lj2iOuOUvGAKLQ#section-d1e141310
24. PWC. Denmark Corporate – Other taxes. [online]. In. *PWC Worldwide Tax Summaries*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://taxsummaries.pwc.com/denmark/corporate/other-taxes>
25. PWC. Denmark Individual – Taxes on personal income. [online]. In. *PWC Worldwide Tax Summaries*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://taxsummaries.pwc.com/denmark/individual/taxes-on-personal-income>
26. PWC. Denmark Overview. [online]. In. *PWC Worldwide Tax Summaries*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://taxsummaries.pwc.com/denmark>
27. SEDLÁKOVÁ, Slávka. *Fiškálna decentralizácia - jej význam a dôsledky pre územnú samosprávu*. [online]. Košice, 2008. [cit. dňa 12.03.2023]. Dostupné na <http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/sedlakova.pdf>
28. Svetová banka. GDP – Denmark, Slovak Republic. [online]. In. THE WORLD BANK, [cit. dňa 1.5.2023]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&fbclid=IwAR07BGqpo1NB4Y9F9jOz4ywwVLt27nfSFTzAZBxRk0uHHKzQGsqOiKFvXr4&location=DK-SK&start=2010>

29. Štatistický úrad Dánska. Municipal accounts by main accounts. [online]. In. *Statistic Denmark*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: <https://www.statbank.dk/statbank5a/selectvarval/define.asp?PLanguage=1&subword=tabsel&MainTable=REGK11&PXSID=224838&tablestyle=&ST=SD&buttons=0>
30. Štatistický úrad Dánska. Zdaňovanie FO miestnej samosprávy podľa času, regiónu a sadzby dane. [online]. In. *Statistic Denmark*, [cit. dňa 24.4.2023]. Dostupné na: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/selectvarval/saveelections.asp?MainTable=PSKAT&PLanguage=1&TableStyle=&Buttons=&PXSID=121032&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=&fbclid=IwAR1RSs1bTNOLZ2VLm1Y9U79fNpOD_LyuBUBHxFoHjjBCpdNs9VRDUWPxUw
31. TAX FOUNDATION. Taxes in Denmark. [online]. In. *Tax foundation*, [cit. dňa 1.5.2023]. Dostupné na: https://taxfoundation.org/country/denmark/?fbclid=IwAR3bWnUyK90uesMvqVuxA9WteqJ_XpiFj8JgDiAip2QMdj7hL0OJwwZ3PFI
32. TAX FOUNDATION. Taxes in the Slovak Republic. [online]. In. *Tax foundation*, [cit. dňa 1.5.2023]. Dostupné na: <https://taxfoundation.org/country/slovak-republic/?fbclid=IwAR31zrSh1cDv7rkqIFiAdfI5dNfPcHIN7zggBpSONk7A-yQqU8IjVw7NiUU#individual>

Legislatívne normy

33. Zákon NRSR č. 221/1996 o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1996/221/20020101>
34. Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/575/20230301>
35. Zákon SNR č. 369/1990 o obecnom zriadení. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/20220701#>
36. Zákon č. 302/2001 o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajocho). Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/302/20210101>
37. Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/596/20230101>

38. Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/131/20230101#>
39. Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/416/20140701>
40. Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/583/20221215>
41. Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/180/20170601>
42. Zákon č. 460/1992 Zb. ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/#predpis.hlava-stvrta>
43. Návrh zákona z 2020 o verejnej správe a jej charakteristických črtách. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=473876>
44. Zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/564/20230101>
45. NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/668/20050101.html?ucinnost=08.04.2023>
46. LBK 1241/2022 Selskabsskatteloven. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/1241>
47. LBK 251/2021 Selskabsskatteloven. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/251>
48. LOV 1052/2020 Lov om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og forskellige andre love. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/1052>
49. LBK 1164/2016 Selskabsskatteloven. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2016/1164>
50. LBK 824/2021 Kildeskatteloven. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/824>
51. LBK 1284/2021 Personskatteloven. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1284>

52. LBK 935/2019 Kommuneskatteloven. Dostupné na:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/935>
53. LBK 63/2021 Bekendtgørelse af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. Dostupné na: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/63>